

Nakupujte zeleně!

Příručka o zadávání zelených veřejných zakázek
3. vydání

Důležité upozornění

Tato příručka je orientačním dokumentem útvarů Komise a nelze ji v žádném případě považovat za závaznou pro tento orgán. Je třeba rovněž uvést, že obsah příručky podléhá vývoji právních předpisů EU, včetně revize směrnic o zadávání veřejných zakázek a judikatury Soudního dvora. Příručka představuje stav platný v únoru 2016.

Aktuální informace pro třetí vydání příručky byly sestaveny na základě smlouvy č. 071201/2014/692772//SER/ENV.F.1 uzavřené mezi Evropskou komisí a ICLEI – Local Governments for Sustainability s podporou Public Procurement Analysis.

Europe Direct

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie

Bezplatná telefonní linka*:

00 800 67 89 10 11

* Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují přístup k číslům 00 800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

Více doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu (<http://europa.eu>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016

doi: 10.2779/837689

© Evropská unie, 2016

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Obsah

Úvod

Zelené veřejné zakázky: základní zásady

Kapitola 1 – Uplatňování GPP

1.1 Politika GPP

1.2 Stanovení priorit a cílů

1.3 Vzdělávání a pokyny

1.4 Zdroje kritérií GPP

1.5 Využívání systémů elektronického zadávání veřejných zakázek

1.6 Monitorování a přezkum GPP

1.7 Vytváření sítí

Kapitola 2 – Zadávací řízení

2.1 Úvod

2.2 Základní zásady zadávání veřejných zakázek

2.3 Výběr řízení

2.4 Provedení průzkumu trhu

2.5 Odůvodnění GPP

2.6 Rámcové dohody

Kapitola 3 – Stanovení požadavků zakázky

3.1 Stanovení předmětu zakázky

3.2 Environmentální technické specifikace

3.3 Specifikace materiálu a výrobních metod

3.4 Používání variant

3.5 Používání kritérií GPP a značek

3.6 Ověření souladu s technickými specifikacemi

Kapitola 4 – Výběr a vyloučení uchazečů

4.1 Úvod

4.2 Kritéria pro vyloučení

4.3 Kritéria pro výběr

4.4 Doklady

4.5 Hodnocení skupin

Kapitola 5 – Zadání zakázky

5.1 Obecná pravidla pro zadání zakázky

5.2 Uplatňování environmentálních kritérií pro zadání zakázky

5.3 Stanovení nákladů životního cyklu

5.4 Mimořádně nízké nabídky

Kapitola 6 – Podmínky plnění zakázky

6.1 Pravidla upravující podmínky plnění zakázky

6.2 Podmínky plnění zakázky

na dodávku zboží

6.3 Podmínky plnění zakázky

na stavební práce nebo služby

6.4 Sledování dodržování smlouvy

Kapitola 7 – Hlavní odvětví GPP

7.1 Budovy

7.2 Potraviny a stravovací služby

7.3 Silniční vozidla

7.4 Energetické spotřebiče

Příloha – Příslušné právní předpisy a politiky

Úvod

Zadávání zelených veřejných zakázek (dále jen „GPP“, *Green Public Procurement*) představuje důležitý nástroj k dosažení cílů environmentální politiky souvisejících se změnou klimatu, využíváním zdrojů a udržitelnou spotřebou a výrobou, a to zejména vzhledem k významu výdajů veřejného sektoru na zboží a služby v Evropě. Zadávání zelených veřejných zakázek je ve sdělení Evropské komise s názvem *Zadávání veřejných zakázek v zájmu lepšího životního prostředí* definováno jako „proces, jehož prostřednictvím se orgány veřejné správy snaží pořídit výrobky, služby a práce s nižšími dopady na životní prostředí během jejich životního cyklu v porovnání s výrobky, službami a pracemi se stejnou hlavní funkcí, které by byly pořízeny jinak“¹. Tato příručka nastiňuje možnosti využívání GPP podle směrnic o zadávání veřejných zakázek z roku 2014².

GPP lze uplatnit u zakázek s vyšší i nižší hodnotou, než je prahová hodnota stanovená pro použití směrnic o zadávání veřejných zakázek. Směrnice o zadávání veřejných zakázek z roku 2014 umožňují orgánům veřejné správy zohlednit environmentální aspekty. To platí ve fázi před zadáním veřejné zakázky, během samotného zadávacího řízení i při plnění zakázky. Pravidla pro vyloučení a výběr mají zajistit minimální úroveň dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí ze strany dodavatelů a subdodavatelů. K dispozici jsou techniky jako stanovení nákladů životního cyklu, specifikace udržitelných výrobních postupů a používání environmentálních kritérií pro zadání zakázky, které veřejným zadavatelům pomohou určit nabídky, jež jsou vhodnější z hlediska ochrany životního prostředí.

Tato příručka má orgánům veřejné správy pomoci GPP úspěšně naplánovat a provést. Z praktického hlediska objasňuje možnosti, které nabízí právo Evropské unie, a zkoumá jednoduché a účinné přístupy k zeleným zakázkám. Struktura příručky je určena logikou a průběhem zadávacího řízení. V příručce je také uvedena řada skutečných příkladů toho, jak orgány veřejné správy v celé EU nakupují zeleně³. Příručka byla vypracována pro orgány veřejné správy, mnoho myšlenek a přístupů je však stejně tak důležitých i pro kupující z řad podniků. Měla by pomoci také dodavatelům a poskytovatelům služeb – zejména menším podnikům (MSP) – lépe porozumět environmentálním požadavkům, které se ve veřejných nabídkových řízeních objevují stále častěji.

¹ KOM(2008) 400, s. 4.

² Směrnice Evropského parlamentu 2014/23/EU o udělování koncesí („směrnice o koncesích“), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES („směrnice o veřejném sektoru“) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES („směrnice o veřejných službách“). Tato příručka odkazuje v první řadě na směrnici o veřejném sektoru, většina stejných možností týkajících se uplatňování GPP však existuje i v ostatních dvou směrnicích.

³ Důležité upozornění: Ačkoli byly informace v příručce pečlivě ověřeny, Evropská komise nepřijímá žádnou odpovědnost, pokud jde o konkrétní případy uvedené v příručce nebo na souvisejících internetových stránkách.

Mnoho orgánů veřejné správy v Evropě uplatňuje v praxi nejen GPP, nýbrž i udržitelné zadávání veřejných zakázek, které při rozhodování o nákupech zahrnuje environmentální i sociální kritéria. Tato příručka se zabývá především environmentálními aspekty zadávacího řízení. Směrnice z roku 2014 nabízí rovněž řadu nových příležitostí pro sociálně odpovědné veřejné zakázky, jimiž se však tato příručka nezabývá.

Proč nakupovat zeleně?

Veřejné výdaje na stavební práce, výrobky a služby představují přibližně 14 % HDP EU a činí zhruba 1,8 bilionu EUR ročně⁴. Využije-li se tato kupní síla k výběru výrobků, služeb a prací s nižším dopadem na životní prostředí, může to významně přispět k cílům udržitelnosti na místní, regionální, vnitrostátní a mezinárodní úrovni. GPP může být důležitou hnací silou inovací a poskytovat průmyslu skutečné pobídky k vývoji zelených výrobků a služeb. To platí zejména v odvětvích, v nichž veřejní kupující představují značný podíl na trhu (např. stavebnictví, zdravotnictví nebo doprava).

Příklady zelených zakázek:

- energeticky účinné počítače
- kancelářský nábytek vyrobený ze dřeva pocházejícího z udržitelně obhospodařovaných lesů
- nízkoenergetické budovy
- recyklovaný papír
- úklidové služby používající ekologicky šetrné výrobky
- elektrická, hybridní nebo nízkoemisní vozidla
- elektřina z obnovitelných zdrojů energie

GPP může rovněž orgánům veřejné správy zajistit finanční úspory, zejména vezmou-li se v úvahu náklady zakázky během celého životního cyklu, nejen pouze kupní cena. Nakupování energeticky účinných výrobků nebo výrobků šetřících vodu může například pomoci významně snížit účty za veřejné služby. Omezení nebezpečných látek ve výrobcích může snížit náklady na likvidaci. Orgány, které uplatňují GPP, budou lépe připraveny na řešení nových environmentálních problémů, například snižování emisí skleníkových plynů nebo přechod k oběhovému hospodářství.

Právní rámec

⁴ Evropská komise (2015), *Public Procurement Indicators 2013*. Tyto údaje nezahrnují výdaje vynaložené podniky veřejných služeb; dřívější odhady (2011) zahrnující zakázky na veřejné služby činily přibližně 19 % HDP a zhruba 2,3 bilionu EUR.

Právní rámec pro zadávání veřejných zakázek je vymezen ustanoveními Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“) a směrnicemi EU o zadávání veřejných zakázek, jak byly vyloženy Evropským soudním dvorem. Z mezinárodního hlediska je EU vázána podmínkami Dohody Světové obchodní organizace (WTO) o vládních zakázkách a dvoustrannými obchodními dohodami. V praxi je souladu s těmito nástroji obvykle dosahováno tak, že se na hospodářské subjekty usazené ve třetích zemích vztahují stejná práva jako na hospodářské subjekty v EU.

Výše zmíněný rámec stanoví řadu pravidel a zásad, jež je nutno při zadávání veřejných zakázek dodržovat. V tomto rámci lze cíle v oblasti životního prostředí uplatňovat různými způsoby, jak je objasněno v této příručce.

Odvětvové právní předpisy

Zvláštní odvětvové právní předpisy EU stanoví závazné povinnosti při pořizování určitých výrobků a služeb, například prostřednictvím minimálních norem energetické účinnosti, které je nutno uplatňovat. Závazné povinnosti nyní platí mimo jiné v těchto odvětvích:

Výhody GPP

„GPP představuje prostředek hospodářského růstu: odhaduje se, že v roce 2020 dosáhnou tržby ekopřemyslu 2,2 bilionu EUR“, OECD (2013)⁵.

„Pokud bychom byli my ve veřejném sektoru při zeleném nakupování lepší, mohli bychom vyřešit několik problémů najednou. Zlepšili bychom klima a životní prostředí a současně zajistili růst a zaměstnanost v podnicích, které vyvíjejí zelené technologie. Jinými slovy, zadávání zelených veřejných zakázek je jedním z klíčů k přechodu světa na zelenou ekonomiku“, prohlásil dánský ministr životního prostředí (2012)⁶.

Město Řezno využilo GPP při pořizování veřejných služeb, což mu během patnácti let pomohlo ušetřit náklady na energii a vodu ve výši 10 milionů EUR.

Tři miliony tun CO₂ by byly ušetřeny jen v Nizozemsku, kdyby všechny nizozemské orgány veřejné správy uplatňovaly vnitrostátní kritéria pro udržitelné zadávání veřejných zakázek, která zahrnují i environmentální kritéria. Spotřeba energie ve veřejném sektoru by se snížila o 10 %⁷.

⁵ Mapping out good practices for promoting green public procurement (OECD, 2013), s. 4. K dispozici na adrese

<http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH%282013%293&docLanguage=En>

⁶ Green procurement is the key to green growth (dánské ministerstvo životního prostředí a potravin, 2012). K dispozici na adrese <http://eng.mim.dk/news-archive/2012/okt/20121009-green-procurement/>

⁷ De impact van het programma duurzaam inkopen anno 2011, s. 4 (nizozemské ministerstvo pro infrastrukturu a životní prostředí, 2011).

• **Kancelářské IT vybavení** – produkty IT pořízené ústředními vládními institucemi musí splňovat nejnovější minimální požadavky na energetickou účinnost, které jsou stanoveny v nařízení o programu EU Energy Star (nařízení č. 106/2008 o programu Společenství na označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky)⁸.

• **Silniční vozidla** – všichni veřejní zadavatelé musí v rámci zadávacího řízení vzít v úvahu provozní spotřebu energie a dopady provozu vozidel na životní prostředí. Je stanovena společná metodika pro výpočet provozních nákladů během doby životnosti (směrnice 2009/33/ES o podpoře čistých a energeticky účinných silničních vozidel).

• **Budovy** – na veřejné budovy se vztahují minimální normy energetické náročnosti, které jsou stanoveny na vnitrostátní úrovni podle společné metodiky EU. Od 1. ledna 2019 musí být všechny nové budovy užívané a vlastněné orgány veřejné správy „budovami s téměř nulovou spotřebou energie“ (směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov (přepřacování)). Směrnice o energetické účinnosti⁹ stanoví závazné požadavky týkající se renovace veřejných budov a nákupu budov, které splňují minimální požadavky energetické náročnosti, nebo uzavírání nových nájemních smluv pro tyto budovy.

Některé členské státy mají mimoto zvláštní pravidla, která stanoví závazné normy GPP pro konkrétní odvětví nebo druhy veřejných zakázek. Ačkoli posouzení těchto právních předpisů nespadá do rámce této příručky, měli by zadavatelé zajistit dodržování platných vnitrostátních požadavků.

GPP v politice EU

⁸ To se vztahuje na zakázky na dodávky, jejichž hodnota překračuje prahovou hodnotu pro použití směrnice o zadávání veřejných zakázek.

⁹ Směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti. Příloha III směrnice stanoví opatření, která ústřední vládní instituce musí přijmout a která mohou ostatní veřejné orgány používat dobrovolně.

Zdroje GPP na úrovni EU

• Kritéria EU pro GPP

Ve snaze pomoci veřejným zadavatelům při určování a pořizování zelenějších výrobků, služeb a prací byla (v době vyhotovování této příručky) pro 21 skupin výrobků a služeb vypracována environmentální kritéria pro zadávání veřejných zakázek, která lze přímo vložit do zadávací dokumentace. Tato kritéria GPP jsou pravidelně revidována a aktualizována s cílem zohlednit nejnovější vědecké údaje o výrobcích, nové technologie, vývoj na trzích a změny právních předpisů. Většina kritérií je k dispozici ve všech úředních jazycích EU.

• Asistenční služba

Evropská komise zřídila asistenční službu pro šíření informací o GPP a poskytování odpovědí na dotazy zúčastněných stran. Kontaktní údaje jsou k dispozici na internetových stránkách věnovaných GPP na adrese
<http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

• Informace

Hlavním zdrojem informací o praktických a politických aspektech uplatňování GPP jsou internetové stránky o GPP. Tyto stránky obsahují odkazy na širokou škálu zdrojů týkajících se environmentálních otázek a rovněž informace o GPP na místní, vnitrostátní a mezinárodní úrovni. To zahrnuje seznam minulých a současných projektů souvisejících s GPP, upozornění na nové zprávy s uvedením nejnovějších zpráv a akcí týkajících se GPP, seznam odpovědí na často kladené otázky, glosář klíčových pojmů, studie, příklady GPP a tuto příručku.

Všechny tyto informace lze stáhnout z internetových stránek na adrese:
<http://ec.europa.eu/environment/gpp>

GPP bylo schváleno v řadě politik a strategií EU, což je odrazem jeho uznávaného potenciálu k podpoře udržitelnějšího využívání přírodních zdrojů, zavedení změn chování pro udržitelnou spotřebu a výrobu a podněcování inovací. Akční plán pro oběhové hospodářství přijatý v prosinci 2015 vyzdvihuje GPP jako jedno z opatření, která jsou nezbytná k zajištění účinnějšího a efektivnějšího využívání zdrojů.

V rámečku jsou uvedeny konkrétní materiály, které byly na podporu GPP vyvinuty na úrovni EU. Podrobný seznam politik, strategií a právních předpisů EU týkajících se GPP je uveden v příloze.

Vnitrostátní a místní opatření

Na vnitrostátní úrovni nyní většina členských států EU zveřejnila národní akční plány pro GPP nebo udržitelné zadávání veřejných zakázek, které uvádějí různé akce a podpůrná opatření pro zadávání zelených veřejných zakázek nebo udržitelné zadávání veřejných zakázek¹⁰. Mnoho členských států stanovilo cíle týkající se GPP nebo udržitelného zadávání veřejných zakázek, a to buď s ohledem na veškeré veřejné zakázky, nebo pro jednotlivé skupiny výrobků a služeb.

Řada zemí a regionů vypracovala také soubory kritérií GPP nebo udržitelného zadávání veřejných zakázek. V mnoha případech jsou tato kritéria podobná kritériím EU pro GPP s určitými úpravami, jež zohledňují konkrétní situaci nebo priority orgánů, které je vypracovaly. Většina souborů kritérií vychází z údajů z posouzení životního cyklu, jsou-li k dispozici, spolu s ekoznačkami a doklady, na nichž jsou tyto značky založeny¹¹.

Rovněž jednotliví veřejní zadavatelé na místní, regionální a vnitrostátní úrovni přijali postupy pro zadávání zelených veřejných zakázek a udržitelné zadávání veřejných zakázek.

V některých případech jejich opatření inspirovala národní akční plány nebo byla převzata jako příklady v ostatních členských státech. Mnoho těchto příkladů je uvedeno v této příručce a v celé EU je průběžně zaváděno více osvědčených postupů. Sbírku více než stovky příkladů lze nalézt na internetu na adrese:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm

Zadávání zelených veřejných zakázek v Irsku

V roce 2012 přijalo Irsko akční plán pro GPP nazvaný *Green Tenders*. V tomto akčním plánu je stanoven cíl, že 50 % všech veřejných zakázek v osmi skupinách výrobků a služeb musí být zelených. V roce 2014 zveřejnila Agentura na ochranu životního prostředí komplexní soubor kritérií a pokynů, která mají orgánům pomoci tohoto cíle dosáhnout. Kritéria vycházejí z kritérií stanovených na úrovni EU, přihlížejí však ke zvláštním nákupním zvyklostem a struktuře trhu v Irsku. Pokyny se zabývají rovněž právními předpisy EU i vnitrostátními právními předpisy v oblasti životního prostředí.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

¹¹ Viz Evans, Ewing, Mouat a Nuttall, *Assessment and Comparison of National Green and Sustainable Public Procurement Criteria and Underlying Schemes* (2010), http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm

Zadávání zelených zakázek: základní zásady

Tato příručka objasňuje, jak nakupovat zeleně, přičemž se zabývá všemi fázemi zadávacího řízení. Níže jsou popsány základní kroky s odkazem na příslušný oddíl příručky, v němž jsou uvedeny podrobnější informace.

Úvod

- Seznamte se s **oblastí působnosti a možnými výhodami GPP** a rovněž se zdroji, které jsou k dispozici.

Kapitola 1

- Rozhodněte se závazně uplatňovat tento postup a přijetím **politiky GPP** s jednoznačnými **definicemi a cíli**, které odpovídají vaší organizaci, si zajistěte politickou podporu.
- Po prostudování stávajících **kritérií GPP, ekoznaček** a jiných zdrojů stanovte **priority** pro skupiny výrobků a služeb, jimiž se budete zabývat.
- Rozvíjejte činnosti v oblasti **informování, vzdělávání, vytváření sítí a monitorování**, abyste zajišťovali dosažení svých cílů.

Kapitola 2

- Zvažte, jak environmentální požadavky ovlivní **zadávací řízení** na vybrané výrobky a služby a jak je zavedete v souladu s **právními povinnostmi**.
- Získejte přehled o výrobcích a službách, které jsou dostupné na trhu, na základě informací **získaných od dodavatelů** a **odůvodněte GPP stanovením nákladů životního cyklu**.

Kapitola 3

- Pro zadávací řízení stanovte **předmět a technické specifikace** zakázek způsobem, který zohledňuje dopady na životní prostředí během celého životního cyklu výrobků, služeb nebo stavebních prací, které nakupujete, a při stanovování požadavků uvažte použití **značek**.

Kapitola 4

- Uplatňujte pokud možno kritéria pro výběr založená na **technické způsobilosti z hlediska ochrany životního prostředí** nebo opatřeních v oblasti **environmentálního řízení a řízení dodavatelského řetězce** a **vylučte uchazeče, kteří nedodrží příslušné právní předpisy v oblasti životního prostředí**.

Kapitola 5

- Stanovte **kritéria pro zadání zakázky**, která uchazeče podněcují k zajištění ještě vyšších úrovní environmentální výkonnosti, než jste stanovili, a uplatňujte tato kritéria transparentním způsobem. Při porovnávání nabídek zhodnoťte **náklady životního cyklu** a odmítněte **mimořádně nízké nabídky**, nevyhovující-li právním předpisům v oblasti životního prostředí.

Kapitola 6

- Určete **podmínky plnění zakázky**, které zdůrazňují environmentální závazky přijaté dodavatelí nebo poskytovateli služeb a v případě jejich nedodržení zajišťují odpovídající **nápravná opatření**. Zajistěte, aby existoval systém pro **sledování** těchto závazků a aby se vztahovaly i na **subdodavatele**.

Kapitola 7

- Určete zvláštní přístupy GPP k zadávacím řízením v odvětvích s vysokými dopady, jako jsou **kancelářské budovy, potraviny a stravovací služby, vozidla a energetické spotřebiče**.

Kapitola 1 – Uplatňování GPP

Uplatňování GPP vyžaduje určité plánování: určení prostoru pro GPP ve vaší organizaci, stanovení priorit a cílů pro vaše činnosti, zajištění odpovídajícího vzdělávání pro zaměstnance a sledování provádění. Všechny tyto prvky mohou být součástí politiky GPP. Měly by být podpořeny rovněž provozními postupy organizace a systémy elektronického zadávání veřejných zakázek.

Pokyny uvedené v této kapitole jsou použitelné na jakýkoli orgán veřejné správy, který chce uplatňovat GPP. Ve většině zemí EU byly stanoveny národní akční plány pro GPP¹², které budou mít u orgánů v dané zemi pravděpodobně dopad na strategický přístup k uplatňování, například z hlediska stanovených cílů, prioritních skupin výrobků a požadavků na monitorování.

1.1 Politika GPP

Řada orgánů veřejné správy v Evropě přijala koncepci zavedení politiky GPP nebo začlenění závazků týkajících se uplatňování GPP v rámci jiných politik. GPP vyžaduje účinnou spolupráci mezi různými odděleními a zaměstnanci v rámci organizace. Za důležitý faktor úspěchu GPP se obvykle považuje podpora na vysoké úrovni.

Aby byla politika GPP co nejúčinnější, měla by:

- stanovit jasné cíle, priority a časové rámce (viz oddíl 1.2)
- uvádět rozsah dotčených nákupních činností (Vztahují se například na celý orgán, nebo pouze na některá oddělení? Jaké skupiny výrobků a služeb jsou zahrnuty?)
- uvádět odpovědnost za provádění politiky a
- obsahovat mechanismus pro náležité sledování provádění (viz oddíl 1.5).

Politika GPP by měla být sladěna s ostatními existujícími politikami a strategiemi týkajícími se zadávání veřejných zakázek a udržitelného fungování organizace. Aby bylo možno politiku uplatňovat, jsou obvykle zapotřebí vstupní údaje od interních uživatelů, dodavatelů a vedení. Můžete si vyžádat rovněž externí poradenství nebo vzájemný přezkum ze strany jiných organizací ve veřejném sektoru, které uplatňují GPP, nebo sítí popsanych v oddíle 1.7.

Jakmile je politika zavedena, je nutno vytvořit určitou formu operativního prováděcího plánu, který stanoví konkrétní úkoly, povinnosti a časový plán. O politice a prováděcím plánu je pak

¹² Další informace ohledně národních akčních plánů jsou k dispozici na adrese http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

třeba široce informovat, zejména zaměstnance, kterých se to nejvíce týká, a dodavatele, kteří hrají roli při provádění politiky.

1.1.1 Zřízení pracovní skupiny

Uplatňování GPP vyžaduje účast a spolupráci různých oddělení a zaměstnanců z celé organizace. Pravděpodobně bude třeba konzultovat s pracovníky odpovědnými za finance, ochranu životního prostředí a zadávání veřejných zakázek a rovněž s některými specializovanými odděleními, jako je výstavba, energetika nebo IT.

V mnoha orgánech je odpovědnost za nákup v rámci správy rozptýlená. Zřízení pracovní skupiny, která je složena ze zástupců různých oddělení, za účelem vypracování politiky GPP, stanovení priorit a cílů a posouzení potřeb v oblasti vzdělávání může pomoci zajistit angažovanost ze strany všech účastníků a uspokojení těchto potřeb.

1.2 Stanovení priorit a cílů

Zavedení GPP do postupů pro zadávání veřejných zakázek bude obvykle vyžadovat přístup založený na postupných krocích. Jednou z možných metod je vybrat malou škálu skupin výrobků a služeb, na něž se pozornost zaměří nejdříve. Pilotní činnosti v rámci konkrétních oddělení, která projevila největší ochotu k účasti, mohou pomoci prokázat úspěšné uplatňování a dosáhnout širšího přijetí.

1.2.1 Jak stanovit priority

Při určování, která odvětví výrobků, služeb a prací upřednostnit, je nutno mít nejprve na paměti tři hlavní faktory¹⁴:

- **Dopad na životní prostředí** – vyberte výrobky (např. vozidla ve vozovém parku) nebo služby (např. úklidové služby), které mají během svého životního cyklu vysoký dopad na životní prostředí.
- **Rozpočtový význam** – zaměřte své úsilí na oblasti s významnými výdaji v rámci orgánu.

Plánování pořizování udržitelných potravin v UK

V roce 2014 vytvořilo ministerstvo pro životní prostředí, potraviny a záležitosti venkova (Defra) v UK rámec pro pořizování udržitelných potravin nazvaný *A Plan for Public Procurement*¹³. Tento plán, který schválil premiér UK, stanoví pro pořizování udržitelných potravin konkrétní vizi, cíle a výsledky. To zahrnuje spolupráci s dodavateli a jejich podporu při výrobě a dodávkách udržitelných potravin a poskytování stravovacích služeb. Politika zahrnuje přístup k efektivnosti vynaložených prostředků, který je založen na vyváženém bodovém hodnocení a zohledňuje využívání zdrojů jako energie, voda a odpad, dopady na životní prostředí, rozmanitost a sezónnost, dobré životní podmínky zvířat a spravedlivý a etický obchod.

¹³ Další informace viz

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/332756/food-plan-july-2014.pdf

¹⁴ Tyto faktory brala Evropská komise a většina členských států EU v potaz při výběru skupin výrobků a služeb pro vypracování kritérií GPP.

- **Možnost ovlivnit trh** – zaměřte se na oblasti, v nichž existuje největší možnost ovlivnit trh. Vodítkem může být velikost nebo zviditelnění zakázky či význam, který dodavatelé přikládají získání zákazníků z veřejného sektoru.

Při konečném výběru odvětví je nutno uvážit i řadu dalších faktorů:

- **Politické priority.** Existují nějaké místní priority v oblasti životního prostředí, jako je kvalita ovzduší ve městech, spotřeba energie/vody nebo nakládání s odpady či přizpůsobení se změně klimatu, k nimž byste se mohli připojit?
- **Dostupnost alternativ vhodnějších z hlediska životního prostředí na trhu.** Analýza trhu může být užitečná při určování, zda jsou na trhu dostupné vhodné alternativy, které zajišťují nižší dopad na životní prostředí. Ověřte příslušné značky a osvědčení environmentální kvality.
- **Nákladové aspekty.** Jsou zelenější alternativy pravděpodobně nákladově neutrální, nebo ovlivní váš rozpočet? Při posouzení „nákladů“ je třeba vzít v úvahu veškeré náklady během celého životního cyklu: pořizovací cenu, náklady spojené s užíváním (spotřeba vody/energie, údržba) a náklady na likvidaci (viz oddíl 5.3). V některých případech mohou být k dispozici granty nebo dotace na investice do zelenějších alternativ, proto stojí za to vyhledat příslušné programy.
- **Dostupnost kritérií.** Pro mnoho skupin výrobků a služeb byla vypracována kritéria pro zelené nakupování, která lze přímo vložit do zadávací dokumentace, aniž by byl zapotřebí zdlouhavý výzkum charakteristik vlivu na životní prostředí a analýza trhu. Kritéria EU pro GPP se v době vyhotovení této příručky vztahují na 21 skupin výrobků a služeb a jsou dostupná v základní i podrobné verzi (viz oddíl 1.4.1). V mnoha zemích EU jsou k dispozici rovněž celostátní nebo regionální kritéria.
- **Zviditelnění.** Nakolik budou vaše činnosti v oblasti GPP viditelné pro veřejnost, trh, ostatní veřejné zadavatele a vaše vlastní zaměstnance? Uvědomí si, že vynakládáte úsilí o zlepšení environmentální výkonnosti? Viditelné změny, jako je typ vozidel používaných daným orgánem nebo přechod na ekologické potraviny v jídelně, mohou pomoci při zvyšování povědomí o vaší politice GPP a zlepšování obrazu vaší organizace.

• **Praktické aspekty.** Existují důležité smlouvy, které mají být obnoveny, nebo jsou u určitých skupin výrobků/služeb zavedeny dlouhodobé smlouvy? Jaký čas a finanční prostředky jsou k dispozici pro realizaci? Existují určité skupiny výrobků/služeb, pro něž jsou již k dispozici určité odborné znalosti v oblasti životního prostředí?

1.2.2 Stanovení cílů v oblasti GPP

Zásadní význam pro posuzování pokroku a sdělování vašich záměrů v rámci organizace a široké veřejnosti mají jasné cíle.

Cíle mohou zahrnovat:

- celkové cíle v oblasti zadávání veřejných zakázek – například do roku 2018 by 80 % zakázek (podle hodnoty a podle počtu zadávacích řízení) mělo zahrnovat kritéria GPP. Na celostátní, regionální a místní úrovni se mohou cíle lišit;

- cíle týkající se konkrétních výrobků/služeb – například do roku 2017 by mělo být 60 % jídel servírovaných ve školních jídelnách ekologického původu a do roku 2018 by měly veškeré úklidové služby používat výrobky, které splňují kritéria ekoznačky EU;

- operativní cíle – například všichni zaměstnanci podílející se na zadávání veřejných zakázek budou do roku 2017 vyškoleni v problematice GPP nebo pro všechny zaměstnance budou na intranetu orgánu k dispozici pokyny k GPP.

Při zvažování cílů v oblasti zadávání veřejných zakázek je důležité mít jasnou pracovní definici toho, co se považuje za zelenou zakázku. U mnoha cílů stanovených členskými státy na vnitrostátní úrovni se za zelená považují zadávací řízení, která zahrnují vnitrostátní kritéria nebo kritéria EU pro GPP.

1.3 Vzdělávání a pokyny

Pro úspěšné uplatňování GPP musí mít zaměstnanci odpovídající praktické dovednosti, znalosti a přístup k informacím. Zapotřebí může být například odborná příprava a pokyny týkající se těchto otázek:

- jak do zadávacích řízení začlenit environmentální aspekty (viz kapitoly 2–7),
- kde získat pomoc při vypracovávání environmentálních kritérií (viz oddíl 1.4 a kapitola 3),

Vlámská vláda usiluje o udržitelné zadávání veřejných zakázek

Vlámská vláda v Belgii si stanovila za cíl, že do roku 2020 budou veškeré její veřejné nákupy splňovat stanovená kritéria pro udržitelné zadávání veřejných zakázek. Kroky k dosažení tohoto cíle byly nebo budou stanoveny v řadě akčních plánů vztahujících se na období 2009–2011, 2012–2014, 2015–2017 a 2018–2020. Každý akční plán obsahuje pokyny, kritéria a mechanismy monitorování s cílem zajistit, že všechny vládní orgány budou schopny tento cíl splnit.

- jak posuzovat a ověřovat environmentální tvrzení uchazečů (viz oddíly 3.6 a 5.2),
- jak v rámci zadávacího řízení vyhodnotit náklady životního cyklu (viz oddíl 5.3).

Příručka poskytuje úvod do této problematiky a uvádí zdroje dalších informací a pokynů, pokud jsou k dispozici. Nenahrazuje však důkladnou odbornou přípravu týkající se GPP.

Mnoho zemí a regionů EU má vzdělávací programy pro GPP – buď jako samostatné vzdělávací moduly, nebo programy začleněné do obecnějšího vzdělávání v oblasti zadávání veřejných zakázek.

Některé orgány veřejné správy vypracovaly rovněž pokyny k uplatňování GPP v rámci činností v oblasti zadávání zakázek. Tyto pokyny mohou zahrnovat například zvláštní kritéria GPP, která by se měla uplatňovat u určitých skupin výrobců a služeb.

Vzdělávání v oblasti GPP na Sardinii v Itálii

GPP Ecosportelli, součást regionální sítě pro GPP na Sardinii, podporuje regionální vlády, obce, jiné veřejné subjekty a místní společnosti při zadávání zelených veřejných zakázek a udržitelném zadávání veřejných zakázek. K činnostem patří „technické laboratoře“, což jsou vzdělávací workshopy organizované po celém území regionu s cílem pomoci účastníkům při navrhování a provádění konkrétních opatření, jako jsou postupy, politiky, strategie nebo chování související se zeleným nakupováním. Vzdělávání zajistilo vysokou úroveň zapojení do GPP ze strany zadavatelů, včetně v malých obcích. Analýza prokázala rovněž vyšší počet zelených nabídek podaných místními podniky.

Na vnitrostátní úrovni jsou příručky a nástroje často k dispozici na internetových stránkách věnovaných GPP a v některých případech existuje vnitrostátní asistenční služba pro GPP. Asistenční služba existuje i na úrovni EU a její kontaktní údaje jsou uvedeny na internetových stránkách EU věnovaných GPP na adrese <http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

1.4 Zdroje kritérií GPP

Pojem „kritéria GPP“ zahrnuje nejen kritéria pro výběr a kritéria pro zadání zakázky, nýbrž rovněž specifikace a podmínky plnění zakázky, které mohou pomoci vaši zakázku ekologizovat. Určení zdrojů kritérií GPP je důležitým krokem při uplatňování GPP.

1.4.1 Kritéria EU pro GPP

Jak bylo poznamenáno v úvodu, EU vypracovala pro řadu skupin výrobků a služeb kritéria GPP, která jsou pravidelně revidována a aktualizována. Kritéria mají být přímo vložena do zadávací dokumentace a zahrnují informace o metodách ověřování. Většina kritérií je k dispozici ve všech úředních jazycích EU.

V době vyhotovení této příručky jsou kritéria vypracována pro tyto skupiny výrobků a služeb¹⁵:

- čisticí prostředky a úklidové služby
- kopírovací a grafický papír
- kombinovaná výroba tepla a elektřiny
- kancelářské budovy
- elektrické a elektronické zařízení ve zdravotnictví
- elektrická energie
- potraviny a stravovací služby
- nábytek
- zahradnické potřeby a služby
- zobrazovací zařízení
- vnitřní osvětlení
- kancelářské IT vybavení
- projektování, výstavba a údržba silnic
- zdravotnětechnické armatury
- veřejné osvětlení a dopravní signalizace
- textil
- záchody a pisoáry
- doprava
- obkladové desky
- infrastruktura odpadních vod
- teplovodní ohřívače.

Odborné centrum pro udržitelné a inovativní zadávání veřejných zakázek v Nizozemsku

PIANOO, nizozemské odborné centrum pro zadávání veřejných zakázek, spolupracuje se sítí přibližně 3 500 odborníků v oblasti zadávání veřejných zakázek. Všichni nizozemští odborníci působící v oblasti zadávání veřejných zakázek mohou získat informace a nástroje týkající se udržitelného a inovativního zadávání veřejných zakázek. PIANOO poskytuje nástroje a zdroje, včetně soukromé diskusní platformy, přístupu k učebním nástrojům a osvědčeným postupům, poradenství při provádění, pracovních skupin a kurzu práva v oblasti zadávání veřejných zakázek PIANOO. PIANOO podporuje profesionalitu při zadávání veřejných zakázek v Nizozemsku, zlepšuje udržitelnost veřejných zakázek a usnadňuje součinnost s trhem.

Kritéria GPP jsou založena na údajích z rozmanitých zdrojů a pro každou skupinu výrobků je vyhotovena technická podkladová zpráva s cílem určit zvažované aspekty. Empirická

¹⁵ Pokud jde o aktuální seznam kritérií, viz internetové stránky o GPP: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

základna používá dostupné vědecké informace a údaje, zaujímá přístup založený na životním cyklu a zapojuje různé zúčastněné strany. Od roku 2011 řídí postup vypracovávání kritérií u většiny skupin výrobků Společné výzkumné středisko Komise ve španělské Seville¹⁶. Kritéria EU pro GPP zahrnují pro každé dotčené odvětví dvě „úrovně“:

- **Základní kritéria** jsou navržena tak, aby umožňovala snadné uplatňování GPP, zaměřují se na hlavní oblast nebo oblasti environmentální výkonnosti výrobku nebo služby a usilují o udržení správních nákladů pro podniky na co nejnížší úrovni.
- **Komplexní kritéria** zohledňují více aspektů nebo vyšší úrovně environmentální výkonnosti a jsou určena pro orgány, které chtějí při podpoře cílů v oblasti životního prostředí a inovací pokročit dále.

Všechna kritéria EU pro GPP spolu s technickými podkladovými zprávami objasňujícími hlavní aspekty pro výběr kritérií je možno stáhnout z internetových stránek o GPP (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>). Pomoc při výkladu a uplatňování těchto kritérií lze získat u asistenční služby pro GPP.

1.4.2 Další zdroje kritérií

Kromě kritérií EU pro GPP vypracovala řada mezinárodních, vnitrostátních a regionálních orgánů soubory kritérií, jež se vztahují na širokou škálu skupin výrobků a služeb. Postupy přijímání těchto kritérií se liší, ačkoli mnohé z nich jsou podobné systému EU pro GPP. Odkazy na některé hlavní soubory kritérií jsou k dispozici na internetových stránkách EU o GPP.

1.3.4 Značky

Existuje mnoho značek environmentální kvality, které mají kupujícím pomoci určit udržitelné výrobky nebo služby. K nejcennějším značkám z hlediska GPP patří značky, které jsou založeny na objektivních a transparentních kritériích a které uděluje nezávislá třetí strana. Tyto značky mohou hrát zvláštní úlohu při vypracovávání technických specifikací a kritérií pro zadání zakázky a při ověřování souladu. Zvláštní pravidla, která se vztahují na používání značek při zadávání veřejných zakázek, jsou projednána v příslušných oddílech této příručky¹⁷.

Ekoznačka EU

Ekoznačka EU byla zavedena v roce 1992 s cílem motivovat podniky, aby uváděly na trh výrobky a služby, které jsou šetrnější k životnímu prostředí. Výrobky a služby, kterým byla udělena ekoznačka, jsou označeny logem květiny, což spotřebitelům – včetně zadavatelů z veřejného a soukromého sektoru – umožňuje snadno je identifikovat. V současnosti se ekoznačka EU vztahuje na 34 výrobků a služeb včetně papíru, textilu, čisticích prostředků, maziv, přístrojů, výrobků pro domácnost a zahradnických potřeb a ubytovacích služeb pro turisty.

Průběžně jsou přidávány další skupiny výrobků a služeb.

¹⁶ Další informace o připravovaných kritériích jsou k dispozici na adrese http://susproc.jrc.ec.europa.eu/product_bureau/projects.html

¹⁷ Viz oddíly 3.5 a 5.2.3.

Níže jsou uvedeny různé druhy značek environmentální kvality:

Značky s více kritérii – Jedná se o nejběžnější druh značky environmentální kvality a rovněž nejčastěji používaný druh v rámci GPP. Značky s více kritérii jsou založeny na vědeckých poznatcích o dopadech výrobku nebo služby na životní prostředí během celého životního cyklu, od těžby surovin přes výrobu a distribuci po fázi užívání a konečné odstranění. Používají řadu kritérií, která stanoví normu pro dotyčnou značku. Pro každou dotčenou skupinu výrobků nebo služeb jsou stanoveny různé soubory kritérií. K příkladům značky tohoto druhu patří **ekoznačka EU** (květina)¹⁸, **Nordic Swan**¹⁹ a **Blue Angel**²⁰.

Značky sledující jeden aspekt – Tyto značky jsou založeny na jednom či více kritériích vyhovění/nevyhovění spojených s konkrétní vlastností, například energetickou účinností. Pokud výrobek tato kritéria splňuje, může být opatřen značkou. Příkladem značky tohoto druhu je **označení EU pro ekologické produkty** nebo značka **Energy Star** pro kancelářské přístroje.

Odvětvové značky – K odvětvovým značkám patří systémy certifikace lesů provozované organizacemi jako **FSC** (Forest Stewardship Council)²¹ nebo **PEFC** (Programme for the Endorsement of Forest Certification)²².

Značky pro výrobky zařazené do tříd – Tyto značky namísto používání kritérií vyhovění/nevyhovění zařazují výrobky nebo služby do různých tříd podle jejich environmentální výkonnosti s ohledem na dotýčný aspekt. K příkladům patří **energetický štítek EU**, který zařazuje výrobky spojené se spotřebou energie do tříd podle jejich energetické účinnosti²³.

Kritéria, na nichž jsou jednotlivé výše zmíněné značky založeny, jsou veřejně dostupná. Jak je projednáno v oddíle 3.5, směrnice o zadávání veřejných zakázek rozlišují mezi značkami, u nichž všechna kritéria souvisejí s předmětem veřejné zakázky, a značkami, které obsahují širší kritéria, například kritéria týkající se obecného řízení.

¹⁸ Další informace viz <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

¹⁹ Další informace viz <http://www.svanen.se/en>

²⁰ Další informace viz <http://www.blauer-engel.de/en>

²¹ Další informace viz <http://www.fsc.org>

²² Další informace viz <http://www.pefc.org>

²³ Další informace viz http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm V červenci 2015 navrhla Komise označování energetické účinnosti revidovat s cílem zavést opět stupnici A–G, přičemž třída A je nejúčinnější a třída G je nejméně účinná. Tento návrh je obsažen ve sdělení **COM(2015) 341 final**.

1.5 Využívání systémů elektronického zadávání veřejných zakázek

Směrnice z roku 2014 umožňují přechod k plně elektronickému zadávání veřejných zakázek do roku 2018 (2017 v případě centrálních zadavatelů)²⁴. Využívání systémů elektronického zadávání veřejných zakázek ve většině členských států náležitě pokročilo a tyto systémy mohou být cenným nástrojem podporujícím uplatňování GPP. Systémy elektronického zadávání veřejných zakázek umožňují zejména sledovat používání kritérií GPP a ověřovat, zda dodavatelé poskytli požadované informace k prokázání souladu. To usnadňuje potvrzení účinnosti politiky GPP a poskytnutí informací pro činnosti v oblasti monitorování a přezkumu, jak je popsáno níže.

Při výběru systému elektronického zadávání veřejných zakázek nebo jeho přizpůsobení na podporu uplatňování GPP můžete uvážit tyto znaky:

- Lze zakázky s kritérii GPP jasně označit a sledovat?
- Lze systém integrovat se zdroji kritérií GPP (např. z databáze nebo značky), takže je lze snadno začlenit do smluv?
- Usnadňuje systém stanovení nákladů životního cyklu, například prostřednictvím zabudovaného nástroje za tímto účelem?
- Umožňuje systém, aby noví dodavatelé snadno zjistili vaše požadavky GPP?

Zadávací řízení jsou ovlivněna elektronickými systémy, a proto je důležité neopomíjet jejich úlohu při usnadňování GPP.

1.6 Monitorování a přezkum GPP

Posuzování pokroku dosaženého při plnění cílů vyžaduje zavedení účinného monitorovacího systému. Výsledkem by měly být záznamy o tom, která zadávací řízení a/nebo zadané zakázky zahrnovaly kritéria GPP. V ideálním případě by monitorovací systém, který zavedete, měl obsahovat rovněž informace o dopadu přijatých rozhodnutí o nákupu na životní prostředí.

Řada členských států EU zavedla nebo zavádí na vnitrostátní úrovni programy pro sledování uplatňování GPP, které mohou stanovit zvláštní postupy, jež je třeba při získávání informací dodržovat.

Město Barcelona využívá monitorování k rozvoji GPP

Po více než 15 letech provádění a uplatňování GPP město Barcelona vysoce participativním způsobem přezkoumalo a vyvinulo nová pravidla, která upravují začleňování kritérií týkajících se udržitelnosti do veřejných zakázek. V roce 2013 následovalo přijetí nové obecní vyhlášky týkající se odpovědného zadávání veřejných zakázek. Začlenění zelených požadavků je nyní povinné pro všechny zadavatele vypisující zadávací řízení na vozidla, elektrickou energii, potraviny a stravovací služby, stavební práce, dřevo a celou škálu jiných vysoce prioritních kategorií veřejných zakázek. V mnoha těchto vysoce prioritních oblastech byly rovněž modernizovány monitorovací systémy a vyvíjí se systém automatického sledování.

²⁴ Článek 22 a čl. 90 odst. 2 směrnice 2014/24/EU.

Kromě sledování pokroku z kvantitativního hlediska se doporučuje pravidelný kvalitativní přezkum činností v oblasti GPP se zaměřením na existující překážky, nápravná opatření a další potřebná zlepšení společně s posouzením budoucích cílů.

1.7 Vytváření sítí

Mnoho problémů, které se vyskytují při uplatňování GPP, je společných pro všechny orgány veřejné správy a zapojení do vytváření sítí a spolupráce s ostatními může přinést značné výhody. Například sdílení informací o environmentálních kritériích používaných v zadávacích řízeních nebo o dostupnosti zelených výrobků na trhu může ušetřit čas a vynaložené úsilí.

Na vnitrostátní nebo regionální úrovni vznikla řada sítí zaměřených na zadávání zelených veřejných zakázek a udržitelné zadávání veřejných zakázek. Například partnerství v oblasti zadávání zelených veřejných zakázek v Dánsku (www.groenneindkoeb.dk) umožňuje zadavatelům vyměňovat si odborné znalosti (viz rámeček) a stejně je tomu i v případě francouzské regionální sítě pro Velký Západ (<http://www.reseaugrandouest.fr>) a řady regionálních sítí v Itálii. Na evropské úrovni usiluje kampaň Procura+ o přeshraniční sdílení zkušeností s GPP a podporuje jednotlivé účastníky při uplatňování GPP na místní úrovni (<http://www.procuraplus.org>).

Další informace o sítích pro GPP / udržitelné zadávání veřejných zakázek na vnitrostátní a mezinárodní úrovni jsou k dispozici na internetových stránkách o GPP.

Inspirování dalších k GPP – prokázání dopadů v Dánsku

Dánské partnerství pro zadávání zelených veřejných zakázek je koalice vládních orgánů, na něž podle odhadů připadá 13 % ročních výdajů na veřejné zakázky v Dánsku.

Všichni členové partnerství podávají jednou ročně zprávu o míře dosažení cílů partnerství pro GPP, včetně uplatňování cílů a kritérií týkajících se zadávání zelených veřejných zakázek v jejich organizaci. Každý rok vypracují čtyři partneři případovou studii, která prokazuje účinek konkrétní zelené veřejné zakázky z hlediska dopadů na spotřebu energie a životní prostředí a rovněž finančních úspor. Tyto případové studie používají ostatní jako inspiraci při uplatňování GPP v zadávacích řízeních.

Kapitola 2 – Zadávací řízení

Shrnutí

- Na veřejné zakázky se vztahují obecné zásady odvozené ze Smlouvy o EU a zvláštní pravidla stanovená ve směrnících. Pro GPP jsou důležité oba zdroje práva.
- Zásadní význam má přípravná fáze. Má-li se dosáhnout cílů v oblasti životního prostředí, je třeba před vyhlášením zadávacího řízení provést důkladnou analýzu a plánování. To může rovněž pomoci zajistit účinnost řízení a docílit efektivnosti vynaložených prostředků během celého životního cyklu.
- Při uplatňování GPP lze použít různé postupy v závislosti na předmětu zakázky a informacích získaných v předběžné fázi. Postupy jako jednací řízení a soutěžní dialog mohou být vhodné v případě, potřebujete-li přizpůsobit řešení svým zvláštním potřebám.
- Stanovení nákladů životního cyklu, společné zadávání zakázek, rámcové dohody nebo smlouvy o energetických službách mohou například pomoci prokázat úspory nákladů, jichž je dosaženo prostřednictvím GPP, nebo snížit investiční překážky.

2.1 Úvod

Má-li GPP fungovat, je nezbytné vědět, jak co nejlépe využít postupy pro zadávání veřejných zakázek. Není-li politika GPP pečlivě prováděna, může ztroskotat na praktických problémech, jako je otázka, jaké řízení použít, která kritéria uplatnit a jak náležitě posoudit a ověřit environmentální tvrzení.

2.2 Základní zásady zadávání veřejných zakázek

Zadání veřejné zakázky je v podstatě záležitostí sladění nabídky a poptávky s cílem zajistit výrobky, služby a práce, za jejichž poskytování odpovídá veřejný sektor. Klíčovým aspektem je jednoznačně efektivnost vynaložených prostředků stejně jako nutnost zajistit náležitou úroveň hospodářské soutěže a dodržení právního rámce EU a vnitrostátního právního rámce. GPP lze spojit s těmito cíli a v mnoha případech k nim GPP pozitivně přispěje – například snížením nákladů životního cyklu nebo vybízením dodavatelů k tomu, aby své nabídky výrobků nebo služeb vylepšili.

Dosažení efektivnosti vynaložených prostředků

Zadavatelé mají povinnost získat za peníze daňových poplatníků u všeho, co pořizují, co nejlepší hodnotu. Určení ekonomicky nejvýhodnější nabídky nutně neznamená, že se musí přijmout nejlevnější nabídka. Znamená to, že je třeba nalézt řešení, které odpovídá stanoveným požadavkům (včetně environmentálních), a to nákladově nejefektivnějším způsobem. Kritérium týkající se dosažení efektivnosti vynaložených prostředků posuzuje nejen náklady na výrobky a služby, nýbrž bere v úvahu také faktory, jako je kvalita, efektivnost, účinnost a vhodnost pro daný účel. Jedním z těchto faktorů může být i ochrana

životního prostředí, a ta proto může při zadávání zakázky figurovat mezi ostatními faktory jako rovnocenný aspekt.

Spravedlnost

– Spravedlivé jednání znamená dodržování zásad vnitřního trhu, které jsou základem směrnic o zadávání veřejných zakázek a vnitrostátních právních předpisů, jež z těchto směrnic vycházejí. K nejdůležitějším zásadám patří:

- **Zákaz diskriminace** – veřejní zadavatelé musí zajistit rovný přístup k zakázce ze strany hospodářských subjektů ze všech zemí EU a ze zemí se stejnými právy²⁵.

- **Rovné zacházení** – se srovnatelnými situacemi nelze zacházet odlišně a s rozdílnými situacemi nelze zacházet stejně, není-li takovéto zacházení objektivně odůvodněné. Pro všechny uchazeče musí například platit stejné lhůty a musí jim být poskytnuty stejné informace; nabídky s rozdílnými úrovněmi environmentální výkonnosti by však měly při posuzování environmentálního kritéria pro zadání zakázky obdržet různé ohodnocení.

- **Transparentnost** – možnost podávat nabídky musí být v dostatečném rozsahu zveřejněna, aby byla zajištěna hospodářská soutěž. Rovněž rozhodování o zadání zakázky musí být transparentní, aby se vyloučilo riziko zvýhodnění nebo libovůle na straně veřejného zadavatele. Zadavatelé mají povinnost informovat neúspěšné uchazeče o důvodech odmítnutí jejich nabídky²⁶.

- **Proporcionálnost** – znamená, že by opatření přijatá v rámci zadávání zakázky měla být úměrná sledovaným cílům a neměla by přesahovat rámec toho, co je nezbytné k jejich dosažení.

2.3 Výběr řízení

V každém zadávacím řízení hraje zásadní úlohu přípravná fáze. Při výběru řízení byste měli uvážit, v jakých fázích budete moci uplatnit environmentální kritéria nebo aspekty. Například:

Soutěžní dialog v souvislosti s elektrickým tražkem v Norsku
Norské Ředitelství veřejných silnic chtělo pořídit nový tražek, který by byl o 15–20 % energeticky účinnější než tražek provozovaný v současnosti. V rámci dvoufázového řízení zahájilo ředitelství soutěžní dialog s cílem přezkoumat inovativní řešení týkající se energeticky účinných tražků. Byla zřízena poradní skupina a vypracována zadávací dokumentace a hodnotící kritéria. Nabídka nevyžadovala žádné zvláštní technologie. Vítěznou nabídku, která byla vypracována v partnerství s provozovateli tražkové dopravy, strojírenskými podniky a loděnicemi, představoval tražek na elektrický pohon. Nový tražek začal být provozován v roce 2015 a povede k snížení nákladů na palivo o 70 % a emisí CO₂ o 89 % ročně.

„Soutěžní dialog nám umožnil spolupracovat s dodavateli a vytvořit v rámci partnerství inovativní a nízkouhlíkové řešení.“ Edvard Thonstad Sandvik, norské Ředitelství veřejných silnic

²⁵ Tato povinnost se vztahuje i na hospodářské subjekty ze zemí, které jsou stranou Dohody WTO o vládních zakázkách. Seznam těchto zemí je k dispozici na adrese http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

²⁶ Ustanovení čl. 55 odst. 2 směrnice 2014/24/EU.

V **otevřeném řízení** může nabídku předložit kterýkoli hospodářský subjekt. Všichni uchazeči, kteří splňují podmínky vyhovění/nevyhovění, jež jste stanovili, budou způsobilí k tomu, aby byly jejich nabídky posouzeny. Budete mít tudíž přístup k maximálnímu výběru možných řešení, která jsou šetrná k životnímu prostředí, nebudete však moci rozhodnout o tom, který hospodářský subjekt vyzvete k podání nabídky například na základě jeho technické způsobilosti z hlediska ochrany životního prostředí.

V rámci **užšího řízení** můžete v první fázi posoudit technickou způsobilost z hlediska ochrany životního prostředí a rovněž omezit počet hospodářských subjektů, které vyzvete k podání nabídky. K podání nabídky musí být vyzváno nejméně pět hospodářských subjektů, pokud existuje dostatečný počet vhodných zájemců²⁷. Tento vícefázový postup vám pomůže určit ve vašich specifikacích, kritériích pro zadání zakázky a podmínkách plnění zakázky vhodnou požadovanou úroveň environmentální výkonnosti. Kvůli omezenému počtu soutěžitelů však můžete přijít o nabídky s vysokou environmentální výkonností.

• **Jednací řízení a soutěžní dialog** mohou orgány veřejné správy použít při nákupech, které vyžadují přizpůsobení stávajících řešení, projektů nebo inovací, nebo za určitých jiných podmínek²⁸. Tyto postupy mohou v rámci GPP poskytnout výhody, jelikož zavádějí prvky flexibility, které nejsou v rámci otevřeného a užšího řízení k dispozici, a umožní lépe pochopit a kontrolovat dopad environmentálních požadavků na náklady. Oba postupy však vyžadují určitou úroveň dovedností a zkušeností při jednání s dodavateli, má-li být dosaženo co nejlepších výsledků.

Chce-li veřejný zadavatel pořídit zboží nebo služby, jež v současnosti nejsou na trhu dostupné, může vytvořit **inovační partnerství** s jedním či více partnery. Vytvoření strukturovaného partnerství umožňuje provedení výzkumu a vývoje (VaV) a pilotního testování a následné pořízení nového výrobku, služby nebo práce²⁹. To může být obzvláště vhodné v případě, není-li stav techniky v daném odvětví dostatečně vyspělý, aby bylo možno řešit environmentální problémy zjištěné orgánem veřejné správy, jako je například potřeba přizpůsobit se změně klimatu nebo hospodařit s přírodními zdroji.

Každé z výše uvedených řízení nabízí několik

Dialog s dodavateli nábytku v Baskicku

V říjnu 2006 zahájil IHOBE (baskický úřad pro ochranu životního prostředí) otevřený dialog se skupinou dodavatelů nábytku s cílem získat pomoc při vypracování environmentálních kritérií a připravit trh na budoucí zadávací řízení. IHOBE nyní pořádá pro dodavatele pravidelné semináře, na nichž jsou představena environmentální kritéria, která budou použita v nadcházejících zadávacích řízeních, a tato kritéria jsou projednána s dodavateli, kteří projeví zájem.

²⁷ Ustanovení čl. 65 odst. 2 směrnice 2014/24/EU.

²⁸ Pokud jde o podmínky, za nichž lze toto řízení použít, viz čl. 26 odst. 4 směrnice 2014/24/EU. Zadavatelé ve smyslu směrnice 2014/25/EU mohou jednací řízení nebo soutěžní dialog používat obecně.

²⁹ Postup založení inovačního partnerství je objasněn v článku 31 směrnice 2014/24/EU. Pokud pořizujete pouze služby v oblasti VaV, můžete případně uplatnit výjimku z oblasti působnosti směrnice a použít postup známý jako zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi. To je popsáno ve sdělení KOM(2007) 799 nazvaném *Zadáování veřejných zakázek v předobchodní fázi: Podpora inovace za účelem zajištění udržitelně vysoké kvality veřejných služeb v Evropě*.

fázi, v nichž lze uplatnit environmentální aspekty:

- předmět zakázky a technické specifikace,
- kritéria pro výběr a vyloučení (např. dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí, finanční a odborná způsobilost),
- kritéria pro zadání zakázky,
- podmínky plnění zakázky.

Zbývající část této příručky věnuje každé fázi jednu kapitolu, v rámci každého oddílu se zabývá způsoby zohlednění ochrany životního prostředí a předkládá praktické příklady a doporučení.

2.4 Provedení průzkumu trhu

Při rozhodování o tom, které řízení použít a jak v rámci výše uvedených oddílů co nejlépe uplatnit environmentální kritéria, je užitečné mít určité znalosti o trhu – například o dostupnosti, nákladech a možných praktických důsledcích zelenějších alternativ.

Jednoduchý internetový průzkum trhu může poskytnout určité základní informace. K získání podrobnější představy o trhu můžete před vyhlášením zadávacího řízení zahájit dialog s potenciálními dodavateli. To může být obzvláště užitečné, pokud chcete uplatnit ambiciózní environmentální požadavky nebo zvažujete inovativní řešení, která jsou na trhu poměrně nová.

Směrnice o zadávání veřejných zakázek výslovně povolují předběžné tržní konzultace s dodavateli umožňující získat informace, které mohou být použity při přípravě řízení³⁰. Tento proces musí být transparentní a nediskriminační.

Zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi

Jestliže na trhu neexistuje řešení, které vyhovuje vašim požadavkům, můžete rovněž uvážit, že přímo pořídíte služby v oblasti výzkumu a vývoje, které vám pomohou určit nejvhodnější řešení. Zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi představuje přístup, který mohou zadavatelé zvolit při zadávání služeb v oblasti výzkumu a vývoje za předpokladu, že jsou splněny podmínky stanovené v článku 14 směrnice 2014/24/EU. Zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi vám umožňuje postupně určit nejlepší potenciální řešení vyžádáním si studií proveditelnosti, návrhů a prototypů od řady společností. Zadání vlastního vyvinutého řešení se poté musí uskutečnit na základě řádných postupů pro zadávání veřejných zakázek.

Centrální zadávání zelených zakázek v Maďarsku

Maďarské generální ředitelství pro veřejné zakázky a dodávky odpovídá za uzavírání smluv, které využívá přibližně 1 000 orgánů veřejné správy v celé zemi. V letech 2010–2011 se uskutečnilo dvanáct řízení, která zahrnovala environmentální kritéria, s celkovou hodnotou zakázek ve výši 90 miliard HUF (338,6 milionu EUR). Použitá kritéria se týkají například maximální spotřeby energie u osobních počítačů a dodržení kritérií, na nichž jsou založeny systémy ekologické certifikace pro výrobky z papíru (např. FSC).

³⁰ Článek 40 směrnice 2014/24/EU.

Výsledky konzultací nesmí poskytnout neoprávněnou výhodu žádnému z dodavatelů, kteří se jich zúčastnili; abyste tomu zabránili, měli byste zajistit, aby byly informace poskytnuty všem potenciálním zájemcům nebo uchazečům a aby byla stanovena odpovídající lhůta pro přípravu nabídek.

Doporučuje se informovat trh o zadávacích řízeních, která budou zahrnovat environmentální kritéria, dostatečně včas. To dodavatelům poskytne dostatek času, aby se mohli na vaše požadavky připravit. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je zveřejnění předběžných informací. Můžete také uvážit zveřejnění informací na svých internetových stránkách nebo uspořádání informačního dne pro dodavatele, kteří projeví zájem.

2.5 Odůvodnění GPP

Při GPP lze využít řadu nástrojů pro zadávání zakázek, které se uznávají jako nástroje, jež přispívají k finanční účinnosti, a pomáhají odůvodnit použití vyšších environmentálních norem.

Společné zadání zakázky na elektrická vozidla ve Švédsku

V roce 2011 zahájilo 296 organizací, které vedlo město Stockholm, společné zadávací řízení týkající se elektrických vozidel. Společný přístup k zadávání veřejných zakázek byl použit s cílem:

- snížit správní náklady u zúčastněných organizací,
- dosáhnout nižší ceny,
- vyslat trhu jasný signál o poptávce,
- zajistit, aby přístup k těmto vozidlům měly i menší obce.

Partneři se zavázali přispět společně ke specifikacím vozidel, včetně kritérií týkajících se emisí CO₂ a nákladů životního cyklu. První nákup v roce 2012 vedl k snížení emisí CO₂ o 34 t, což v porovnání s odpovídajícími vozidly se zážehovým motorem představuje snížení o 95 %.

„Sdílení našich dovedností a znalostí a informování dodavatelů o existující poptávce představuje klíčový faktor při zajišťování toho, aby byla naše vozidla co nejúčinnější.“

Eva Sunnerstedtová, manažerka projektu týkajícího se čistých vozidel ve Stockholmu

K těmto přístupům patří:

• **Stanovení nákladů životního cyklu** – Rozhodnutí o zadání zakázky jsou dosud často přijímána na základě kupní ceny. U mnoha výrobků a prací však mohou být velmi významné rovněž náklady, které vznikají při používání a likvidaci – jako je spotřeba energie, údržba, odstranění nebezpečného materiálu. Zohlednění nákladů životního cyklu při zadávání zakázek má jednoznačný ekonomický smysl. Jelikož kupní cenu, náklady na energii a údržbu mohou v rámci jednoho orgánu hradit různá oddělení, bude stanovení nákladů životního cyklu v rámci zadávacího řízení pravděpodobně vyžadovat spolupráci v rámci orgánu.

Další informace o stanovení nákladů životního cyklu jsou uvedeny v kapitole 5 a na internetových stránkách EU o GPP

(<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>).

• **Společné zadávání zakázek** – Společné zadávání zakázek znamená spojení činností skupiny orgánů veřejné správy v oblasti zadávání zakázek za účelem dosažení úspor prostřednictvím hromadných nákupů, nižších správních nákladů a spojení znalostí v oblasti ochrany životního prostředí, technických znalostí a znalostí trhu. Tento druh zadávání zakázek může být obzvláště užitečný ve vztahu ke GPP, takže je možné sdílet dovednosti v oblasti životního prostředí a znalosti trhu se zelenými výrobky a službami. Společné zadávání zakázek mohou zavést například centrální zadavatelé na regionální nebo vnitrostátní úrovni při zadávání zakázek jménem orgánů veřejné správy.

Řešení GPP s využitím rámcové dohody v Německu

V roce 2013 vyhlásila agentura pro zadávání veřejných zakázek při německém Spolkovém ministerstvu vnitra zadávací řízení na dodávku 50 000 počítačových systémů typu tenký klient v hodnotě 15 milionů EUR. V rámci otevřeného řízení byly upřesněny technické normy a podmínky plnění smlouvy, včetně záruky týkající se splnění environmentálních aspektů u komponentů, hluku a nakládání s odpady. Rámcová dohoda byla uzavřena na dobu 24 měsíců s možným prodloužením o dalších 12 měsíců. Úspory elektrické energie za pět let byly vypočítány ve výši 58 750 000 kWh, což odpovídá 29 000 t emisí CO₂.

Využití smlouvy o energetických službách ke snížení spotřeby energie v obecních budovách ve finském městě Vantaa

V roce 2011 uzavřelo město Vantaa smlouvu se společností poskytující energetické služby s cílem zlepšit energetickou účinnost u čtrnácti obecních budov. Použití smlouvy o energetických službách zajistilo, že opatření k úspoře energie a souvisejících úspor nákladů bylo možno dosáhnout rychleji, než by bylo jinak možné s využitím investic z rozpočtu města. Technické specifikace zahrnovaly záruku společnosti poskytující energetické služby ohledně úspor energie a doby návratnosti. Osmiletá doba platnosti smlouvy zajistí celkové snížení emisí CO₂ o 7 500 t a pro město roční úspory nákladů na energii ve výši 200 000 EUR. Dodatečné úspory jsou rozděleny mezi město a společnost poskytující energetické služby.

• **Smlouvy o energetických službách** –

Smlouva o energetických službách je smluvní ujednání mezi vlastníkem nebo nájemcem budovy (včetně orgánů veřejné správy) a společností poskytující energetické služby ke zlepšení energetické účinnosti budovy. Investiční náklady obvykle hradí společnost poskytující energetické služby nebo třetí strana, například banka, takže od orgánu veřejné správy se nevyžadují žádné výdaje. Společnost poskytující energetické služby vybírá určitý poplatek, obvykle spojený se zaručenými úsporami energie.

Po uplynutí stanovené doby platnosti smlouvy se úspory vyplývající ze zlepšení energetické účinnosti budovy vrátí orgánu veřejné správy. Smlouvy o energetických službách se často uzavírají pro skupiny budov, aby byly tyto smlouvy přitažlivější pro potenciální investory.

2.6 Rámcové dohody

Jedním ze způsobů, jak zvýšit účinnost zadávacího řízení při současném uplatňování GPP, je uzavírání rámcových dohod. Rámcovou dohodu lze uzavřít s jedním či více hospodářskými subjekty a tato dohoda umožňuje zadat více zakázek, aniž by bylo nutné opakovat celé

zadávací řízení³¹. Rámcové dohody mohou k GPP přispět tím, že při zadávání veřejných zakázek připouštějí větší flexibilitu a v některých případech spojení poptávky několika orgánů nebo poptávky v průběhu času. Mohou rovněž zvýšit pobídky pro dodavatele, aby nabízeli lepší řešení z hlediska ochrany životního prostředí, a to kvůli možnosti získat více zakázek, a tudíž snížit případné dodatečné náklady spojené se zaváděním těchto řešení.

³¹ Článek 33 směrnice 2014/24/EU.

Kapitola 3 – Stanovení požadavků zakázky

Shrnutí

- Při stanovení předmětu zakázky má zadavatel při rozhodování o tom, co chce pořídit, značnou volnost. Díky tomu existuje dostatečně velký prostor pro to, aby byly zohledněny i environmentální aspekty, ovšem za předpokladu, že tím nebude narušen trh, tj. omezením nebo zamezením přístupu na trh.
- Důkladná analýza potřeb za účasti příslušných zúčastněných stran vám pomůže stanovit prostor pro ekologizaci zakázky a rovněž zabránit zbytečným nákupům.
- Případně lze specifikovat úroveň environmentální výkonnosti a konkrétní materiály a výrobní metody. Specifikace se mohou týkat kterékoli fáze životního cyklu, například těžby surovin, zpracování, balení, dodání, užívání nebo likvidace.
- Je-li uchazečům povoleno podat varianty, může to pomoci při hledání ekonomicky nejvýhodnější nabídky, která zajišťuje rovněž vysokou environmentální výkonnost.
- Cenné zdroje informací při vypracovávání specifikací představují technické normy, značky a kritéria EU a vnitrostátní kritéria pro GPP. Zvláštní podmínky se použijí v případě, pokud si přejete, aby měli uchazeči značku, přičemž je nutno přijmout rovnocenné značky.

3.1 Stanovení předmětu zakázky

„Předmětem“ zakázky je to, jaký výrobek, službu nebo práci chcete obstarat. Výsledkem tohoto procesu bývá obvykle popis výrobku, služby nebo práce, může mít ovšem také podobu definice založené na funkci nebo výkonu (viz oddíl 3.2.3). Výběr předmětu zakázky je obzvláště důležitý, jelikož stanoví přípustný rozsah specifikací a jiných kritérií, která můžete použít. Důvodem je požadavek na „souvislost s předmětem zakázky“, který je projednán v kapitole 5.

3.1.1 Právo volby

Předmět zakázky můžete v zásadě stanovit způsobem, který vyhovuje vašim potřebám. Právní předpisy týkající se zadávání veřejných zakázek se nezabývají ani tak tím, co veřejní zadavatelé kupují, jako tím, jak to kupují. Z tohoto důvodu neukládají směrnice o zadávání veřejných zakázek žádná omezení, pokud jde o předmět veřejné zakázky jako takový.

V některých případech se však při zadávání veřejné zakázky mohou volbou určitého konkrétního výrobku, služby nebo práce narušit rovné podmínky pro společnosti z celé EU. Proto musí existovat určité pojistky. Tyto pojistky spočívají v prvé řadě ve skutečnosti, že se ve všech případech, kdy o zakázku existuje určitý přeshraniční zájem, použijí zásady Smlouvy týkající se zákazu diskriminace, volného pohybu zboží a volného pohybu služeb; to se může týkat i podlimitních zakázek nebo zakázek, na něž se směrnice nevztahují v plném rozsahu³².

V praxi to znamená, že musíte zajistit, aby vaše vymezení zakázky neomezilo přístup k zadávacímu řízení ze strany jiných hospodářských subjektů v EU nebo hospodářských subjektů ze zemí se stejnými právy³³. Druhou pojistkou je skutečnost, že podle pravidel zadávání veřejných zakázek nesmí technické specifikace vytvářet neodůvodněné překážky pro hospodářskou soutěž³⁴. To zahrnuje možnost rovnocenných ujednání, odkazuje-li se na určitou normu. Bližší pokyny ohledně způsobu splnění této povinnosti při uplatňování environmentálních specifikací jsou uvedeny v oddíle 3.2.

3.1.2 Posouzení vašich skutečných potřeb

Zásadním krokem před zahájením zadávacího řízení je posouzení vašich skutečných potřeb na základě možných dopadů zakázky na životní prostředí. Náležité konzultace s interními nebo konečnými uživateli mohou ukázat, že lze snadno použít nižší objemy či alternativy, které jsou šetrnější k životnímu prostředí. V některých případech může být nejlepším řešením nekoupit vůbec nic. Můžete například sdílet zdroje nebo vybavení s jinými orgány. K myšlence oběhového hospodářství může přispět nákup opětovně použitých, recyklovaných nebo přepracovaných výrobků³⁵.

Dosažení shody ohledně rozsahu potřeb zadavatelům pomůže přijmout v pozdějších fázích zadávacího řízení rozhodnutí, která jsou šetrná k životnímu prostředí. Bude například mnohem snazší provést zakázku na úklidové, stravovací nebo tiskařské služby šetrnější k životnímu prostředí, pokud uživatelé těchto služeb a výrobků vědí, co mají očekávat, a rozumí důvodům změny. Stejně tak může předchozí dohoda ohledně přijatelné pokojové teploty v budově pomoci uplatnit vyšší normy energetické účinnosti (tudíž finanční úspory) v zakázce týkající se dodatečného vybavení nebo správy budov.

Posouzení potřeb v oblasti tisku v UK

V roce 2012 provedly magistrát města Portsmouth a WRAP posouzení potřeb v zájmu lepšího využívání zdrojů při tisku a přezkoumaly možnost snížení výdajů a dopadů na životní prostředí. To se uskutečnilo v rámci strategie k omezení odpadu určeného pro skládky na nulu. Při přezkumu požadavků na tisk byla zjištěna možnost vyšší účinnosti při zhotovení návrhu a tisku. Faktory účinnosti byly poté zahrnuty do výzvy k podání nabídky a uchazeči museli prokázat snížení množství odpadů. Magistrát může nyní v případě potřeby zadat nové zakázky na tiskařské služby, které zajišťují přidanou hodnotu jak z finančního hlediska, tak i z hlediska životního prostředí.

³² Pokud jde o další informace o platných pravidlech a zásadách, viz *Interpretační sdělení Komise o právních předpisech Společenství použitelných pro zadávání zakázek, na které se plně nebo částečně nevztahují směrnice o zadávání veřejných zakázek* (2006/C 179/02).

³³ Například hospodářské subjekty ze zemí, které jsou vázány Dohodou WTO o vládních zakázkách. Seznam těchto zemí je k dispozici na adrese http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

³⁴ Ustanovení čl. 42 odst. 2 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 2 směrnice 2014/25/EU.

³⁵ Více informací o oběhovém hospodářství je k dispozici na adrese <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy>

Jelikož se posouzení potřeb obvykle provádí před zahájením zadávacího řízení, nemusíte mít k dispozici všechny potřebné informace pro posouzení dopadu zakázky na životní prostředí. K získání přehledu o dopadu na životní prostředí během celé doby životnosti konkrétního výrobku nebo služby je často vhodné prostudovat v počáteční fázi příslušná kritéria GPP (viz oddíl 3.5). Určit možná řešení k omezení dopadů pořizovaných výrobků nebo služeb na životní prostředí na co nejnížší úroveň může pomoci rovněž analýza trhu provedená před zadáním zakázky (viz oddíl 2.4).

3.1.3 Určení hlavních dopadů na životní prostředí

Každá jednotlivá zakázka bude mít odlišný soubor potenciálních dopadů na životní prostředí, které je nutno uvážit. Zakázky na dodávky, služby a stavební práce budou obvykle vyžadovat mírně odlišné úvahy:

Zakázky na dodávky:

- dopady materiálu použitého ke zhotovení výrobku na životní prostředí (např. pocházejí suroviny z obnovitelných zdrojů?),
- dopad používaných výrobních postupů,
- spotřeba energie a vody při používání výrobku,
- trvanlivost/životnost výrobku,
- možnosti recyklace / opětovného využití výrobku na konci doby životnosti,
- balení a přeprava výrobku.

Zakázky na služby:

- odborné znalosti a kvalifikace zaměstnanců pro realizaci zakázky způsobem šetrným k životnímu prostředí,
- výrobky/materiály používané při poskytování služby,
- zavedené postupy řízení k omezení dopadu služby na životní prostředí na minimum,
- spotřebovaná energie a voda a odpad vytvořený při poskytování služby.

Zakázky na stavební práce:

- kromě všech výše uvedených aspektů mohou mít zakázky na stavební práce významný dopad na životní prostředí například s ohledem na využití půdy nebo plánování provozu,
- u některých projektů bude nutné provést oficiální posouzení vlivů na životní prostředí a výsledky by měly být při zadávání zakázky zohledněny,
- pokud jde o další konkrétní pokyny k zakázkám na stavební práce, viz kapitola 7.

Zabránění „natírání na zeleno“ (tzv. greenwashing)

Rostoucí počet společností se na trhu prezentuje jako ekologické nebo udržitelné společnosti, přičemž ne vždy to je doloženo důkazy.

Dodavatelé mohou například udávat nadsazenou úroveň energetické účinnosti nebo se v tvrzení o své ekologičnosti zaměřovat na relativně méně podstatné dopady na životní prostředí. Z tohoto důvodu je důležité:

- obeznámit se před vyhlášením zadávacího řízení s dopady zamýšleného nákupu na životní prostředí,
- založit technické specifikace na posouzení vlivů na životní prostředí během celého životního cyklu výrobku (např. podle ekoznačky třetí strany),
- vyžadovat od dodavatele náležitý doklad o udávané environmentální výkonnosti (viz oddíl 3.6).

Vhodným způsobem, jak získat přehled o dopadech konkrétní zakázky na životní prostředí, je ověřit příslušná kritéria EU pro GPP a technické podkladové zprávy, které objasňují hlavní dopady a to, jak se jimi lze při nakupování zabývat.

3.1.4 Výběr zeleného názvu zakázky

Zelený název zakázky umožní uchazečům rychle zjistit, co se požaduje, a vysílá zprávu, že významnou součástí zakázky bude environmentální výkonnost výrobku nebo služby. Použití zeleného názvu vysílá zprávu nejen potenciálním dodavatelům, ale také místní komunitě a ostatním veřejným zadavatelům.

Jakmile jste posoudili své skutečné potřeby a případně provedli potřebné tržní konzultace a zvolili vhodný název pro svou zakázku, můžete vypracovat specifikaci svých požadavků.

Zelené názvy v zakázkách v celé Evropě

V zadávacích řízeních se v rostoucí míře používají zelené názvy s cílem vyslat signál o tom, že v rámci zakázky jsou zvažovány dopady na životní prostředí. Níže jsou uvedeny některé příklady:

- *zajištění energeticky účinného veřejného osvětlení v hrabství Kerry* (rada hrabství Kerry, Irsko)
- *vnitřní dokončovací práce s využitím materiálů a výrobků šetrných k životnímu prostředí* (Maltská univerzita)
- *zakázka na služby k úspoře energie ve dvanácti školách* (katalánské ministerstvo školství, Španělsko)
- *dodávka ekologického a recyklovaného papíru* (SCR Piemonte, Itálie)

3.2 Environmentální technické specifikace

3.2.1 Technické specifikace

Jakmile jste stanovili předmět zakázky, musíte jej vyjádřit pomocí technických specifikací, které jsou obsaženy v zadávací dokumentaci. Je to, jako když se z náčrtu udělá výkres. Technické specifikace mají dvě funkce.

- Popisují zakázku pro trh, takže se společnosti mohou rozhodnout, zda je pro ně zajímavá, či nikoli. Tím technické specifikace pomáhají určit úroveň hospodářské soutěže.
- Představují měřitelné požadavky, na jejichž základě lze vyhodnotit nabídky. Jsou to minimální kritéria shody. Nebudou-li specifikace jasné a správné, povedou nevyhnutelně k nevhodným nabídkám. Nabídky, které technickým specifikacím nevyhovují, je nutno odmítnout, pokud jste výslovně nepovolili varianty.

Technické specifikace musí souviset s vlastnostmi konkrétní pořizované práce, dodávky nebo služby, a nikoli s obecnými schopnostmi nebo kvalitami hospodářského subjektu³⁶.

Je rovněž důležité, aby byly jasné, aby jim všechny hospodářské subjekty rozuměly stejně a abyste při posuzování nabídek mohli ověřit jejich dodržení (viz oddíl 3.6). Povinnost týkající se transparentnosti znamená, že technické specifikace budou jednoznačně uvedeny v samotné zadávací dokumentaci³⁷.

Technické specifikace mohou být stanoveny odkazem na evropské, mezinárodní nebo vnitrostátní normy a/nebo z hlediska výkonu nebo funkce³⁸. Mohou rovněž odkazovat na vhodná kritéria vymezená značkami³⁹.

Směrnice o zadávání veřejných zakázek vám umožňují vypracovat technické specifikace s ohledem na úroveň vlivu výrobku, služby nebo práce na životní prostředí a klima⁴⁰.

Můžete například požadovat, aby počítač nespotřeboval více energie, než je určité množství za hodinu, nebo aby emise znečišťujících látek z vozidla nebyly vyšší než určité množství. Pro daný výrobek, službu nebo práci můžete rovněž specifikovat výrobní postupy nebo metody – tato možnost je projednána v oddíle 3.3.

Lucemburk specifikuje udržitelné čisticí prostředky

V roce 2013 provedlo město Lucemburk otevřené řízení na dodávku čisticích prostředků a poskytování úklidových služeb. Ve spolupráci s lucemburským úřadem pro ochranu životního prostředí byla v počáteční fázi vypracována technická specifikace. Při analýze bylo zjištěno, že pouze 15 % dříve používaných výrobků neobsahuje škodlivé látky. Technické specifikace pro nové zadávací řízení obsahovaly seznam zakázaných látek ve výrobcích a kritéria pro zadání zakázky k omezení ostatních látek. Trh se rychle přizpůsobil a nabídky předložily čtyři společnosti. Pomocí tohoto přístupu se městu podařilo vytvořit zdravější životní prostředí pro zaměstnance i občany.

3.2.2 Normy a jiné technické referenční systémy

Normy hrají důležitou úlohu při ovlivňování návrhu výrobků a postupů a mnoho norem obsahuje environmentální charakteristiky, jako je spotřeba materiálu, trvanlivost nebo spotřeba energie či vody. Ve vaší specifikaci mohou být přímo zahrnuty odkazy na technické normy obsahující takovéto environmentální charakteristiky, což vám pomůže stanovit jednoznačně předmět zakázky. Směrnice o zadávání veřejných zakázek odkazují na evropské, mezinárodní nebo vnitrostátní normy a různé jiné technické referenční systémy jako jeden ze způsobů, jak stanovit specifikace⁴¹. Použije-li se odkaz na normu, musí být doprovázen slovy „nebo rovnocenný“⁴².

³⁶ Ustanovení čl. 42 odst. 1 a příloha VII směrnice 2014/24/EU, článek 60 a příloha VIII směrnice 2014/25/EU.

³⁷ Viz rozsudek ve věci Komise v. Francie, C-225/98, body 81–83, v němž se konstatovalo, že technické specifikace definované pouze odkazem na klasifikace stanovené ve francouzských právních předpisech jsou nepřímou diskriminací.

³⁸ Ustanovení čl. 42 odst. 3 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 3 směrnice 2014/25/EU.

³⁹ Ustanovení čl. 43 odst. 1 směrnice 2014/24/EU, čl. 61 odst. 1 směrnice 2014/25/EU.

⁴⁰ Příloha VII směrnice 2014/24/EU, příloha VIII směrnice 2014/25/EU.

⁴¹ Ustanovení čl. 42 odst. 3 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 3 směrnice 2014/25/EU.

⁴² Ustanovení čl. 42 odst. 3 písm. b) směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 3 písm. b) směrnice 2014/25/EU.

To znamená, že musí být přijaty doklady o dodržení rovnocenné normy. Tyto doklady mohou být ve formě zkušebního protokolu nebo osvědčení vystaveného subjektem posuzování shody. Uchazeč se může spolehnout rovněž na technickou dokumentaci výrobce, pokud neměl možnost získat v příslušné lhůtě doklady vystavené třetí stranou z důvodů, které mu nelze přičítat. Veřejný zadavatel musí poté rozhodnout, zda to prokazuje shodu⁴³.

3.2.3 Specifikace založené na výkonu nebo funkci

Směrnice o zadávání veřejných zakázek zadavatelům výslovně umožňují použít specifikace založené na požadavcích na výkon nebo funkci⁴⁴. Specifikace založené na výkonu/funkci popisují požadovaný výsledek a předpokládané výstupy (např. z hlediska kvality, množství a spolehlivosti), včetně způsobu jejich měření. Nepředepisují uchazečům vstupy ani pracovní metody. Uchazeč může navrhnout nejvhodnější řešení.

Přístup založený na výkonu obvykle poskytuje větší prostor pro inovace a v některých případech podnítí trh k rozvoji nových technických řešení. Při stanovování specifikací založených na výkonu byste měli pečlivě uvážit, jak budete nabídky posuzovat a srovnávat spravedlivým a transparentním způsobem.

Můžete uchazeče požádat, aby uvedli, jak bude dosaženo požadovaného výsledku a splněna požadovaná úroveň kvality, která je stanovena v zadávací dokumentaci.

Chcete-li například v kancelářské budově udržovat určitou teplotu, můžete to učinit tak, že stanovíte velmi podrobné specifikace systému vytápění. Nebo můžete uvést, že budova musí mít stálou pokojovou teplotu 18–20 °C a nechat na uchazečích, aby přišli s různými alternativami. Uchazeči se mohou poté rozhodnout pro inovativní systémy vytápění a větrání, které snižují závislost na fosilních palivech. Můžete je požádat, aby poskytli technické údaje k potvrzení proveditelnosti navrhovaných metod. Je rovněž důležité uvážit, jak přesné podmínky nabídky začleníte do smluvních ustanovení. Další pokyny k tomuto tématu jsou uvedeny v kapitole 6.

Energetická účinnost v maltských školách přináší výsledky

V Pembroke na Maltě požadoval vnitrostátní subjekt pro oblast školství (Foundation for Tomorrow's Schools – FTS), aby byla nová školní budova energeticky soběstačná díky využívání výroby energie z obnovitelných zdrojů na místě. Uchazeči mohli k dosažení tohoto cíle předložit různá řešení. Ve specifikaci byly obsaženy také určité minimální požadavky, týkající se například energetické a vodohospodářské účinnosti. Během fáze zadávání byly dodatečné body uděleny za ještě lepší provedení. Vítězný účastník instaloval solární panely a větrné turbíny, které za prvních deset měsíců trvání smlouvy vyrobily celkem 35 000 kWh.

⁴³ Ustanovení čl. 42 odst. 5 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 5 směrnice 2014/25/EU.

⁴⁴ Ustanovení čl. 42 odst. 3 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 3 směrnice 2014/25/EU.

3.3 Specifikace materiálu a výrobních metod

To, z čeho je výrobek vyroben, jak je vyroben nebo jak bude poskytována služba či jak budou provedeny práce, může představovat důležitou součást jejich dopadu na životní prostředí. Podle směrnic o zadávání veřejných zakázek je při stanovení technických specifikací možné vzít v úvahu materiály a metody výroby či poskytování, a to i v případě, že „nejdou součástí věcné podstaty“ pořizovaného výrobku, služby nebo práce, jako je například elektřina, která je vyráběna z obnovitelných zdrojů, nebo potraviny pocházející z ekologického zemědělství⁴⁵.

Protože by se však všechny technické specifikace měly vztahovat na předmět zakázky, můžete zahrnout pouze ty požadavky, které souvisejí s výrobou pořizovaného výrobku nebo poskytnutím pořizované služby či práce, nikoli požadavky, které souvisejí s obecnými postupy nebo zásadami hospodářského subjektu. Stejně jako u všech kritérií musí veřejný zadavatel zajistit, aby byly při specifikaci materiálů nebo výrobních metod dodrženy zásady Smlouvy týkající se zákazu diskriminace, rovného zacházení, transparentnosti a proporcionality.

3.3.1 Specifikace materiálu

Jako zadavatel máte právo trvat na tom, aby výrobek, který kupujete, byl zhotoven z určitého materiálu nebo aby obsahoval určitý procentní podíl recyklovaného nebo opětovně využitého obsahu. Můžete stanovit rovněž požadavky týkající se omezení nebezpečných látek ve výrobku. Jako výchozí bod byste měli uvést odkaz na právní předpisy, které omezují rizikové nebo nebezpečné látky, například na směrnici o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních⁴⁶ nebo nařízení REACH a CLP⁴⁷.

Nákup 100% recyklovaného papíru v Bulharsku

Bulharské ministerstvo životního prostředí a vodního hospodářství se při objednávání papíru pro svůj úřad rozhodlo požadovat 100% recyklované vlákno. Analýza trhu provedená před zadáním zakázky ukázala, že tento přechod na papír, který je šetrnější k životnímu prostředí, lze provést bez navýšení ceny. Na základě úspěchu zakázky zadané ministerstvem uzavřel také bulharský centrální zadavatel rámcovou dohodu týkající se dodávky 100% recyklovaného papíru pro řadu orgánů veřejné správy.

Maďarské město si zvolilo méně škodlivé chemické látky

Maďarské město Miškolc usiluje u řady svých požadavků o pořízení zelenějších alternativ. Při zimní údržbě silnic město například přešlo z používání chloridu sodného na octan vápenato-hořečnatý (CMA), méně žíravou látku, která nezvyšuje množství sodíku v pitné vodě. Tyto požadavky jsou zahrnuty v technických specifikacích obsažených v zadávací dokumentaci města.

⁴⁵ Ustanovení čl. 42 odst. 1 směrnice 2014/24/EU, čl. 60 odst. 1 směrnice 2014/25/EU.

⁴⁶ Směrnice 2011/65/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních.

⁴⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí.

Typické přístupy založené na GPP budou zahrnovat omezení nebezpečných látek v čistících prostředcích a textilních výrobcích nebo požadavek, aby hospodářské subjekty prokázaly, že dřevo pochází z udržitelných zdrojů. Aby bylo zajištěno, že je dodržena zásada Smlouvy týkající se zákazu diskriminace, měla by být tato omezení založena na objektivním posouzení rizik. Užitečným výchozím bodem jsou značky a kritéria GPP, neboť jsou založeny na vědeckých údajích a posouzení materiálů a látek obsažených v dotýcných výrobcích a službách během celého životního cyklu.

3.3.2 Výrobní postupy a metody

Směrnice o zadávání veřejných zakázek vám umožňují zahrnout do technických specifikací pro zakázky na dodávky, služby a stavební práce požadavky týkající se postupů a metod výroby nebo poskytování. Není však přípustné trvat na výrobním postupu, který je chráněn či je jinak přístupný pouze jednomu dodavateli nebo dodavatelům v jedné zemi či regionu, není-li takovýto odkaz odůvodněn mimořádnými okolnostmi zakázky, a tento odkaz musí být doprovázen slovy „nebo rovnocenný“.

Zvláštní význam má zásada proporcionality – jak můžete zajistit, aby požadavky, které stanovíte s ohledem na výrobní postupy, byly vhodné k dosažení cílů v oblasti ochrany životního prostředí, které chcete prosazovat?

K vhodným specifikacím týkajícím se výrobních postupů a metod vám pomůže dospět pečlivá analýza životního cyklu pořizovaných výrobků, služeb nebo prací. Posouzení životního cyklu umožní provést analýzu dopadů výrobků na životní prostředí během celého životního cyklu. Zahrnuje tudíž těžbu a úpravu surovin, zpracování a ostatní fáze výroby a užívání a odstranění výrobku.

Posouzení životního cyklu u jednotlivé zakázky znamená značné dodatečné úsilí. Kritéria, na nichž jsou založeny značky typu I (viz oddíl 3.5.1), obvykle vycházejí z posouzení životního cyklu pro dotčené skupiny výrobků a služeb a mohou pomoci určit použitelná kritéria pro výrobní postupy a metody. Kritéria EU pro GPP zohledňují tato zjištění a pro některé skupiny výrobků a služeb, včetně elektřiny, textilu a potravin, stanoví příslušné výrobní metody.

3.4 Používání variant

Varianty jsou prostředkem k zajištění větší flexibility ve vašich specifikacích, která může vést k navržení řešení ze strany uchazečů, jež je šetrnější k životnímu prostředí. Přístup založený na variantách znamená, že uchazečům umožníte předložit alternativní řešení, které

Evropská komise stanoví vysokou laťku pro dodavatele nábytku

Evropská komise začleňuje do výzev k podání nabídky na dodávky nábytku řadu environmentálních požadavků, které se zabývají celým životním cyklem. Uchazeči se musí zavázat k dodržování kritérií udržitelnosti v každé fázi doby životnosti nábytku. Ke kritériím patří toto:

- musí být doložen původ dřeva,
- nejméně 50 % obsahu dřeva musí pocházet z certifikovaných udržitelných zdrojů,
- sledovatelnost použitého certifikovaného i necertifikovaného dřeva,
- omezené používání nebezpečných látek,
- nejlepší dostupné techniky povrchové úpravy nábytku,
- účinné systémy nakládání s odpady v ovzduší a vodě vzniklými při výrobě kůže,
- snížení obsahu těkavých organických sloučenin a emisí formaldehydu ($\leq \frac{1}{2}$ E1).

Další kritéria životního cyklu se týkají obalových materiálů, optimalizace s ohledem na přetížení během přepravy a skladování a využívání integrované železniční a silniční dopravy. Ke každému kusu nábytku by měl být připojen návod na údržbu a likvidaci na konci doby životnosti za účelem oddělení položek s hmotností vyšší než 50 g, označení plastových částí pro další využití a sběr a využití použitého nábytku.

splňuje určité minimální stanovené požadavky, nemusí však zcela odpovídat specifikaci. Můžete například specifikovat vozidla s konvenčním pohonem (benzín nebo nafta), jako variantu však povolíte vozidla využívající alternativní paliva, elektrická nebo hybridní vozidla. Nabídky s variantami i nabídky bez variant jsou poté posouzeny na základě stejných kritérií pro zadání zakázky s cílem určit ekonomicky nejvýhodnější nabídku.

To může představovat užitečný přístup například v případě, nejste-li si jisti ohledně nákladových nebo jiných dopadů alternativního výrobku nebo služby – například: nezpozdíl zavedení vyšších izolačních norem v zakázce na stavební práce datum dokončení? Uchazečům můžete rovněž dovolit, aby předložili více než jednu nabídku: standardní a variantní řešení. Rovněž varianty musí samozřejmě souviset s předmětem zakázky, tj. nemohou se týkat záležitostí, jež nesouvisejí s nákupem, který chcete uskutečnit.

Abyste v postupu pro zadávání veřejné zakázky mohli přijmout varianty, musíte⁴⁸:

- v oznámení o zakázce uvést, zda jsou povoleny varianty,
- uvést minimální požadavky, jež musí varianty splňovat, a
- určit případné zvláštní požadavky na předkládání variant v rámci nabídek (například to, že variantu je možno předložit pouze společně s nabídkou, která neobsahuje varianty).

3.5 Používání kritérií GPP a značek

Jak je uvedeno v oddíle 1.4, užitečnými zdroji informací při vypracovávání požadavků zadávacího řízení jsou značky a kritéria EU a vnitrostátní kritéria pro GPP. Kritéria EU pro GPP mají být vložena přímo do zadávací dokumentace a obsahují informace o způsobech ověření. Většina kritérií je k dispozici ve všech úředních jazycích EU. Značky lze v rámci technických specifikací použít dvěma různými způsoby⁴⁹:

- jako pomůcku při vypracovávání technických specifikací s cílem stanovit vlastnosti pořizovaných výrobků nebo služeb,
- k ověření shody s těmito požadavky uznáním značky jako jednoho ze způsobů prokázání shody s technickými specifikacemi.

Jako způsob ověření třetí stranou mohou značky ušetřit čas a současně zajistit, aby byly při zadávání veřejných zakázek uplatňovány vysoké environmentální normy.

⁴⁸ Článek 45 směrnice 2014/24/EU, článek 64 směrnice 2014/25/EU.

⁴⁹ O případném použití značek při posuzování kritérií pro zadání zakázky pojednává kapitola 5.

3.5.1 Podmínky pro používání značek

Podle směrnic z roku 2014 lze značky třetích stran použít řadou způsobů a v určitých případech lze značku vyžadovat v rámci technické specifikace. Aby bylo možno použít značku tímto způsobem, je nutné přezkoumat požadavky na získání značky s cílem potvrdit, že:

- i. se týkají pouze kritérií, která mají souvislost s předmětem zakázky;
- ii. jsou založeny na objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritériích;
- iii. jsou zavedeny v otevřeném a transparentním řízení, na kterém se mohou podílet všechny relevantní zúčastněné strany, včetně orgánů státní správy, spotřebitelů, sociálních partnerů, výrobců, distributorů a nevládních organizací;
- iv. jsou přístupné všem subjektům, které o to mají zájem;
- v. jsou stanoveny třetí stranou, nad níž hospodářský subjekt žádající o značku nemůže vykonávat rozhodující vliv⁵⁰.

Dánské město usiluje o ekoznačky

Město Kolding v Dánsku zahrnuje se značným úspěchem kritéria ekoznačky EU spolu s ostatními ekoznačkami do veškerých zadávacích řízení týkajících se výrobků, na něž se tyto značky vztahují. Použitelná kritéria ekoznaček jsou přímo vložena do technických specifikací a/nebo kritérií pro zadání zakázky. Uvádí se, že kopie osvědčení o ekoznačce se pokládá za úplné ověření splnění stanovených kritérií, bude však přijímána rovněž alternativní dokumentace. Nedávná zadávací řízení, při nichž byla použita kritéria ekoznaček, se týkala úklidových prostředků, kopírovacího papíru, služebních oděvů, prádelních služeb (pro použitý prací prostředek), tiskařských služeb (pro použitý papír), hedvábného papíru a správy vozového parku (pro použitá maziva).

Většina značek odpovídajících typu I podle normy ISO⁵¹ bude tyto podmínky splňovat, ačkoli tyto značky mohou obsahovat i kritéria, která se netýkají konkrétně pořizovaného výrobku nebo služby, například požadavky na obecné řízení. Ke zjištění, je-li tomu tak, byste měli přezkoumat veškerá kritéria, na nichž je značka založena, než na ni odkážete ve své dokumentaci – většinou jsou volně dostupná na internetu.

⁵⁰ Ustanovení čl. 43 odst. 1 směrnice 2014/24/EU, čl. 61 odst. 1 směrnice 2014/25/EU.

⁵¹ ISO 14024:1999 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální značení typu I – Zásady a postupy.

Pokud jste se ujistili, že značka splňuje výše uvedené podmínky, můžete ji zahrnout do svých technických specifikací. Musíte však přijmout i jiné značky, které mají rovnocenné požadavky, tj. prokazují splnění stejných objektivních kritérií. Může-li uchazeč prokázat, že neměl možnost získat značku v příslušné lhůtě⁵² z důvodů, jež mu nelze přičítat, musíte posoudit alternativní doklady, které předloží, například technickou dokumentaci, která prokazuje, že požadavky značky jsou splněny.

Jestliže značka obsahuje určité požadavky, které jsou důležité pro zakázku, avšak i jiné požadavky, které s předmětem zakázky nesouvisejí, například požadavky týkající se obecného řízení, můžete odkázat pouze na konkrétní kritéria značky, které souvisejí s předmětem zakázky, a nepožadovat samotnou značku⁵³. Ve skutečnosti se může pokládat za osvědčený postup odkazovat vždy na kritéria, na nichž je značka založena, aby bylo zajištěno, že jsou všechna tato kritéria důležitá a jsou srozumitelná pro všechny uchazeče⁵⁴.

GPP v České republice zahrnuje výrobky s ekoznačkou

V České republice musí ministerstva zařazovat do zadávacích řízení environmentální kritéria. Stejný postup se doporučuje ostatním orgánům státní správy. Za shromažďování příslušných údajů odpovídá ministerstvo životního prostředí. Pro nákup produktů v oblasti IT a nábytku byly vypracovány zvláštní přístupy. Nejnovější údaje prokazují, že ministerstva vynakládají na výrobky s ekoznačkou každoročně přibližně 20 milionů EUR, přičemž největší podíl nákupů výrobků s ekoznačkou připadá na kotle, vybavení IT, papír a kancelářské potřeby.

3.6 Ověření souladu s technickými specifikacemi

Bez ohledu na to, zda při vypracovávání specifikací použijete technické normy, značky, kritéria EU nebo vnitrostátní kritéria pro GPP, je třeba zvláštní pozornost věnovat způsobu ověřování tvrzení uchazečů o shodě. V zadávací dokumentaci byste měli předem stanovit druhy dokladů o shodě, které mohou uchazeči předložit. To se často provádí uvedením orientačního seznamu se sdělením, že budou přijímány rovněž jiné rovnocenné doklady. Environmentální požadavky jsou často složité a posouzení shody může v některých případech vyžadovat odborné znalosti. U mnoha environmentálních specifikací však existují způsoby ověření shody, které nevyžadují účast odborníků.

Například:

- Jako výchozí bod je třeba uvést právní předpisy v oblasti životního prostředí, které musí dodržovat všechny hospodářské subjekty v EU, jako je směrnice o OEEZ⁵⁵ nebo nařízení o těžbě dřeva⁵⁶. Uchazeči budou mít obvykle k dispozici doklady o dodržování těchto právních předpisů nebo vnitrostátních prováděcích předpisů, jelikož se jedná o základní podmínku pro podnikání v EU.

⁵² Aby se co nejvíce zvýšila šance, že hospodářské subjekty budou s to získat požadovanou značku, je třeba toto zveřejnit co nejdříve – je-li například zveřejněno předběžné oznámení, může odkazovat na značku nebo značky, které budou použity. Záměr použít značky může být mimoto zdůrazněn v profilu kupujícího nebo na internetových stránkách veřejného zadavatele.

⁵³ Ustanovení čl. 43 odst. 2 směrnice 2014/24/EU, čl. 61 odst. 2 směrnice 2014/25/EU.

⁵⁴ V rozsudku ve věci Komise v. Nizozemské království, C-368/10, zastával Soudní dvůr názor, že by technické specifikace měly vždy odkazovat na kritéria, na nichž je značka založena, namísto na samotnou značku, nejsou-li tato kritéria stanovena v právních předpisech (body 67–70 rozsudku). Upozorňuje se však, že tento rozsudek byl vynesena před uložením nových, přísnějších požadavků na značky ve směrnicích z roku 2014.

⁵⁵ Směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ).

⁵⁶ Nařízení (EU) č. 995/2010, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky (nařízení EU o těžbě dřeva).

- Značky lze použít k ověření dodržení dalších environmentálních požadavků výše uvedeným způsobem.
- Případně lze požadovat zkušební protokol nebo osvědčení od subjektu posuzování shody, ovšem za předpokladu, že přijímáte osvědčení od rovnocenných subjektů posuzování shody. To představuje jeden ze způsobů, jak zjistit, zda výrobek splňuje určitou specifikaci nebo úroveň výkonnosti. Stejně jako u značek musíte vzít v úvahu technickou dokumentaci či jiný doklad, pokud hospodářský subjekt neměl v příslušné lhůtě přístup ke zkušebnímu protokolu nebo osvědčení, a to z důvodů, které nelze přičítat dotčenému uchazeči⁵⁷.
- V některých případech může být nutné přijmout vlastní prohlášení uchazečů o tom, že splňují environmentální požadavky, a to kvůli nemožnosti prokázat shodu prostřednictvím objektivních dokladů poskytnutých třetí stranou během zadávacího řízení⁵⁸. Je-li to přípustné, musíte zajistit, aby se uplatňovaly zásady rovného zacházení, transparentnosti a proporcionality, a v případě potřeby si vyžádat od uchazečů vysvětlení, abyste zajistili, že nepřijmete nebo neodmítnete určitou nabídku neoprávněně.

Ověřováním v rámci kritérií pro výběr a pro zadání zakázky se podrobněji zabývají kapitoly 4 a 5 na základě příslušné judikatury Evropského soudního dvora.

⁵⁷ Článek 44 směrnice 2014/24/EU, článek 62 směrnice 2014/25/EU.

⁵⁸ Nebyl-li například zájemce schopen získat značku nebo jiný doklad v příslušné lhůtě kvůli faktorům, které mu nelze přičítat.

Kapitola 4 – Výběr a vyloučení uchazečů

Shrnutí

- Ze soutěže je možné vyloučit společnosti, které porušují právní předpisy v oblasti životního prostředí nebo vykazují jiné vážné nedostatky v environmentální výkonnosti, ačkoliv jim musí být dána i možnost „očistit se“ a nemohou být z tohoto důvodu vyloučeny po dobu delší než tři roky.
- S ohledem na environmentální aspekty lze posoudit minulé zkušenosti společnosti a odborné kvalifikace jejích zaměstnanců. Směrnice z roku 2014 zavádějí rovněž novou možnost vyžádat si doklady o opatřeních v oblasti řízení dodavatelského řetězce, která společnosti mohou uplatňovat a která mohou být pro GPP důležitá.
- Aby bylo možné ověřit, zda mohou společnosti provádět opatření v oblasti environmentálního řízení, která jsou spojena se zakázkou, mohou od nich veřejní zadavatelé požadovat, aby prokázaly svou technickou způsobilost v tomto ohledu. Jako (nevýhradní) doklad o této technické způsobilosti mohou sloužit systémy environmentálního řízení, jako je například EMAS nebo ISO 14001.

4.1 Úvod

Kritéria pro výběr se zaměřují na schopnost hospodářského subjektu provést zakázku, o kterou se uchází. Při posuzování schopnosti realizovat zakázku mohou veřejní zadavatelé vzít v úvahu zvláštní zkušenosti a kompetence spojené s environmentálními aspekty, které jsou pro předmět zakázky důležité. Mohou požádat o doložení schopnosti hospodářských subjektů uplatňovat opatření v oblasti environmentálního řízení a řízení dodavatelského řetězce při plnění zakázky. Mohou rovněž vyloučit hospodářské subjekty, které porušují právní předpisy v oblasti životního prostředí.

4.2 Kritéria pro vyloučení

Kritéria pro vyloučení se zabývají situací, v níž se může hospodářský subjekt nacházet a jež obvykle způsobí, že s ním veřejný zadavatel nevstoupí do obchodního vztahu. Případy, kdy může veřejný zadavatel hospodářský subjekt ze zadávacího řízení vyloučit, jsou v plném rozsahu uvedeny ve směrnici o zadávání veřejných zakázek. V některých obzvláště závažných trestních věcech je vyloučení povinné⁵⁹.

⁵⁹ Pokud byl podnik nebo jeden z jeho zástupců odsouzen pravomocným rozsudkem za účast na zločinném spolčení, korupci, teroristické trestné činy, dětskou práci, obchodování s lidmi, podvod nebo praní peněz (čl. 57 odst. 1 směrnice 2014/24/EU).

Z hlediska GPP patří k nejdůležitějším kritériím pro vyloučení toto:

- nedodržení příslušných vnitrostátních právních předpisů, právních předpisů EU nebo mezinárodních právních předpisů v oblasti životního prostředí⁶⁰,
- vážné profesní pochybení, které zpochybňuje jeho důvěryhodnost⁶¹,
- závažná/trvalá pochybení při plnění zásadního požadavku v rámci dřívější zakázky, jež vedla k ukončení zakázky nebo srovnatelným sankcím⁶²,
- zkreslení některých z výše uvedených informací nebo neschopnost předložit podklady⁶³.

Veřejní zadavatelé mohou hospodářský subjekt vyloučit tehdy, mohou-li jakýmkoli vhodnými prostředky prokázat, že porušil příslušné povinnosti v oblasti životního prostředí podle práva EU nebo vnitrostátního práva. Směrnice z roku 2014 umožňují rovněž vyloučení kvůli porušení omezeného seznamu mezinárodních úmluv o životním prostředí, a to:

- Vídeňské úmluvy o ochraně ozonové vrstvy,
- Basilejské úmluvy o nebezpečných odpadech,
- Stockholmské úmluvy o perzistentních organických znečišťujících látkách,
- Rotterdamské úmluvy o nebezpečných chemických látkách / pesticidech⁶⁴.

Některé členské státy se mohou rozhodnout, že vyloučení kvůli nedodržení těchto právních předpisů bude povinné. Porušení právních předpisů v oblasti životního prostředí lze využít rovněž jako důvod k **odmítnutí zadání zakázky určitému hospodářskému subjektu, odmítnutí mimořádně nízké nabídky nebo požadování nahrazení určitého subdodavatele** – tyto možnosti jsou projednány v kapitolách 5 a 6.

Na výše uvedená kritéria pro vyloučení se vztahuje maximální doba vyloučení v délce tří let ode dne příslušné události, není-li ve vnitrostátních právních předpisech stanovena kratší lhůta nebo není-li v pravomocném rozsudku vyneseném proti dotyčnému hospodářskému subjektu uložena delší lhůta⁶⁵. Na tato kritéria se vztahuje rovněž možnost hospodářských subjektů „očistit se“, tj. prokázat svou spolehlivost navzdory existenci jednoho z důvodů pro vyloučení. Za tímto účelem musí hospodářský subjekt prokázat, že:

Vyloučení uchazečů za porušování právních předpisů v oblasti životního prostředí

Pokud hospodářský subjekt porušil příslušné právní předpisy v oblasti životního prostředí, může jej chtít zadavatel ze zadávacího řízení vyloučit. Například společnost působící v oblasti odstraňování odpadů, která uložila odpad protiprávně na skládku, může být vyloučena ze zadávacího řízení na služby v oblasti sběru odpadů. Zadavatel může toto porušení prokázat vhodnými prostředky – hospodářský subjekt však musí mít možnost prokázat, že splňuje požadavky na očištění stanovené ve směrnici.

⁶⁰ Ustanovení čl. 57 odst. 4 písm. a) směrnice 2014/24/EU.

⁶¹ Ustanovení čl. 57 odst. 4 písm. c) směrnice 2014/24/EU.

⁶² Ustanovení čl. 57 odst. 4 písm. g) směrnice 2014/24/EU.

⁶³ Ustanovení čl. 57 odst. 4 písm. h) směrnice 2014/24/EU.

⁶⁴ Příloha X směrnice 2014/24/EU.

- nahradil nebo se zavázal nahradit veškeré škody způsobené spácháním trestného činu nebo pochybením,
- detailně vysvětlil fakta a okolnosti v aktivní součinnosti s vyšetřujícími orgány a
- přijal konkrétní technická, organizační a personální opatření vhodná k zabránění další trestné činnosti nebo pochybením⁶⁶.

Je na veřejném zadavateli, aby přijatá opatření posoudil a určil, zda postačují k tomu, aby se dotýčný hospodářský subjekt mohl zúčastnit zadávacího řízení, a je-li hospodářský subjekt vyloučen, sdělí mu důvody.

4.3 Kritéria pro výběr

Kritéria pro výběr posuzují vhodnost hospodářského subjektu s ohledem na provedení zakázky. Ve dvoufázových řízeních jsou tato kritéria součástí první fáze pro vyjádření zájmu a lze je použít rovněž k užšímu výběru nebo snížení počtu zájemců vyzvaných k podání nabídky. V otevřeném řízení mohou být posouzena na základě splnění/nesplnění, a to buď před vyhodnocením nabídek, nebo posléze. Směrnice o zadávání veřejných zakázek obsahují úplný seznam kritérií, jež lze použít k výběru hospodářských subjektů, a druhů dokladů, které lze od nich požadovat⁶⁷.

Nejdůležitější kritéria pro výběr se pro účely GPP týkají technické a odborné způsobilosti:

- lidské a technické zdroje,
- zkušenosti a reference,
- vzdělání a odborná kvalifikace zaměstnanců (pokud se nehodnotí jako kritérium pro zadání zakázky)⁶⁸,
- systémy a programy environmentálního řízení (např. EMAS, ISO 14001),
- systémy řízení/sledování dodavatelského řetězce,
- vzorky výrobků,
- osvědčení o posouzení shody.

⁶⁵ Ustanovení čl. 57 odst. 7 směrnice 2014/24/EU.

⁶⁶ Ustanovení čl. 57 odst. 6 směrnice 2014/24/EU.

⁶⁷ Ustanovení čl. 58 odst. 1 a čl. 60 odst. 1 směrnice 2014/24/EU. Podle článků 78 a 80 směrnice 2014/25/EU mohou zadavatelé použít stejná kritéria pro vyloučení a pro výběr nebo jiná objektivní pravidla a kritéria, která byla zpřístupněna hospodářským subjektům, které mají zájem.

⁶⁸ V příloze XII části II písm. f) směrnice 2014/24/EU je upřesněno, že doklady o vzdělání a odborné kvalifikaci mohou být posouzeny pouze ve fázi výběru, pokud nejsou posouzeny jako kritéria pro zadání zakázky.

To vše pomůže zjistit, zda má hospodářský subjekt odpovídající způsobilost pro splnění environmentálních aspektů zakázky, jak je projednáno níže.

Prvořadým požadavkem ve vztahu ke všem kritériím pro výběr je to, že musí souviset s předmětem zakázky a musí být úměrná předmětu zakázky. To znamená, že byste měli svůj přístup přizpůsobit zvláštním požadavkům zakázky, včetně její hodnoty a úrovně souvisejícího environmentálního rizika. Například škála environmentálních kritérií pro výběr uplatňovaných u zakázky na stavební práce bude obvykle větší než u zakázky na dodávku, pokud dodávka nepředstavuje zvláštní environmentální riziko, jak je tomu například v případě chemických látek nebo paliva, které je nutno skladovat bezpečně.

Zelená kritéria pro služby údržby budov ve Španělsku

Rada provincie Gipuzkoa zadala zakázku na údržbu dvou budov, přičemž zakázka byla vymezena tak, že zahrnovala environmentální udržitelnost poskytovaných služeb. Kritéria pro výběr zahrnovala požadavek, aby zájemci určili projektanta nebo architekta odpovědného za koordinaci služeb údržby. Tato osoba má odpovídající vzdělání, znalosti a praxi týkající se environmentálních záležitostí spojených s údržbou, včetně energetické účinnosti a nakládání s odpady.

4.3.1 Technická způsobilost z hlediska ochrany životního prostředí

Splnění požadavků GPP může být složité – ať se týkají projektu a výstavby energeticky účinných budov nebo poskytování služeb tisku, které omezují množství odpadů na minimum. Za účelem potvrzení, že hospodářské subjekty jsou schopny tyto požadavky splnit, je vhodné se dotázat na jejich předchozí zkušenosti a lidské a technické zdroje.

Technická způsobilost z hlediska ochrany životního prostředí může zahrnovat schopnost omezit na minimum tvorbu odpadů, zamezit rozlití/úniku znečišťujících látek, snížit spotřebu paliva nebo minimalizovat narušení přírodních stanovišť. Z praktického hlediska se to obvykle týká níže uvedených otázek:

- Má společnost předchozí zkušenosti s udržitelnou realizací zakázek?
- Zaměstnává společnost, případně má možnost využívat pracovníky, kteří mají požadované vzdělání a odbornou kvalifikaci a zkušenosti, aby dokázali vyřešit environmentální aspekty zakázky?
- Vlastní společnost, nebo má možnost používat technické vybavení nebo zařízení potřebné k ochraně životního prostředí?
- Má společnost k dispozici prostředky potřebné k zajištění kvality environmentálních aspektů zakázky (např. přístup k příslušným technickým útvarům a opatřením)?

Užitečným nástrojem pro zahrnutí environmentálních kritérií je historie realizovaných zakázek. Toto kritérium můžete využít k tomu, abyste si vyžádali informace o minulých zkušenostech společností s realizací zakázek s podobnými environmentálními požadavky a (pouze u zakázek na stavební práce) osvědčení o uspokojivém provedení a dokončení. Přitom byste měli zajistit, abyste jednoznačně stanovili, jaký druh informací se považuje za relevantní a jak budou tyto informace posouzeny. Směrnice stanoví maximální „zpětné“ období v délce pěti let u zakázek na stavební práce a tří let u zakázek na dodávky a služby, není-li pro zajištění přiměřené úrovně hospodářské soutěže nezbytné delší období⁶⁹.

Zajištění odborné způsobilosti pracovníků odstraňujících azbest

V mnoha budovách v celé Evropě lze dosud nalézt azbestovou izolaci. Při provádění údržby v těchto budovách je důležité, aby azbest bezpečně odstranili kvalifikovaní dodavatelé. Za účelem prokázání způsobilosti provozují některé členské státy systémy licencí pro dodavatele, kteří se na tuto práci specializují. Požadavek v kritériích pro výběr, aby dodavatelé měli kvalifikaci pro tuto práci doloženou licencí, kterou vydal příslušný orgán, nebo rovnocenným dokladem, je důležitý pro omezení rizik pro zdraví, bezpečnost a životní prostředí, která jsou s touto prací spojena, na minimum.

Pro GPP může být důležité i vzdělání a odborná kvalifikace zaměstnanců a jejich zkušenosti. Pokud například pořizujete služby silniční dopravy, můžete ověřit, zda byli řidiči vyškoleni s ohledem na ekologickou jízdu ke snížení spotřeby paliva a emisí. Zaměstnanci, kteří plní zakázku týkající se stravovacích služeb, potřebují kvalifikace týkající se správné manipulace s potravinami, a to k zajištění bezpečnosti i omezení potravinářských odpadů. Je však třeba mít na paměti, že může být vhodnější posoudit některé environmentální aspekty v rámci kritérií pro zadání zakázky, přičemž v tomto případě by tato kritéria neměla být součástí kritérií pro výběr⁷⁰. Ve fázi zadávání zakázky máte větší flexibilitu, pokud jde o stanovení kritérií a druhů požadovaných dokladů (viz kapitola 5).

4.3.2 Systémy environmentálního řízení

Každá organizace (veřejná nebo soukromá), která chce zlepšit svůj celkový environmentální profil, se může rozhodnout, že zavede systém environmentálního řízení. Systémy environmentálního řízení jsou organizační nástroje, jejichž cílem je zlepšit celkový environmentální profil organizace, která se zavazuje k jejich přijetí. Tyto systémy umožňují organizacím získat jasnou představu o tom, jaký dopad má jejich činnost na životní prostředí, a pomáhají jim zaměřit se na ty vlivy, které jsou významné, a náležitě je zvládat tak, aby se jejich environmentální profil neustále zlepšoval. Příslušnými oblastmi pro zlepšení může být využívání přírodních zdrojů, jako je voda a energie, vzdělávání zaměstnanců, používání výrobních metod, které jsou šetrné k životnímu prostředí, a pořizování zelenějšího kancelářského materiálu.

⁶⁹ Příloha XII část II písm. a) směrnice 2014/24/EU.

⁷⁰ Příloha XII část II písm. f) směrnice 2014/24/EU.

Organizace uplatňující systém environmentálního řízení může požádat o certifikaci v rámci jednoho ze dvou hlavních systémů environmentálního řízení používaných v EU: systém pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS)⁷¹, nebo evropská/mezinárodní norma pro systémy environmentálního řízení (EN/ ISO 14001)⁷². Systém EMAS používají především organizace se sídlem v EU nebo v Evropském hospodářském prostoru, ačkoli jej mohou využívat i organizace a místa nacházející se jinde (vždy je však ověřen pod kontrolou evropského akreditačního orgánu). Systém ISO je otevřen organizacím po celém světě.

Na celosvětové úrovni má certifikaci podle normy ISO 14001 přibližně 250 000 organizací a v systému EMAS je registrováno více než 4 000 organizací a 7 500 míst. Certifikace podle systému EMAS zahrnuje požadavky normy EN/ ISO 14001 a obsahuje dodatečné prvky, jako je ověření souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí, závazek týkající se soustavného zlepšování environmentální výkonnosti, účast zaměstnanců a povinné informování veřejnosti o každoročních výsledcích (environmentální prohlášení) schválených ověřovacím orgánem. Tento poslední prvek systému EMAS výrazně odlišuje od ostatních systémů, jelikož zajišťuje veřejný a transparentní přehled o environmentální výkonnosti registrované organizace.

Podle směrnic z roku 2014 mohou veřejní zadavatelé požadovat doklady o systému environmentálního řízení, který hospodářský subjekt zavedl, u jakékoli zakázky, je-li to přiměřené a souvisí-li to s předmětem zakázky⁷³. Musí být přijata rovnocenná osvědčení a stejně jako u značek a zkušebních protokolů je nutno uvážit i jiné důkazy (např. interní systém), pokud hospodářský subjekt neměl přístup k osvědčení třetí strany nebo neměl možnost je získat v příslušných lhůtách z důvodů, které mu nelze přičítat (viz oddíl 3.5.1).

Používání systému environmentálního řízení není omezeno na prokázání technické způsobilosti k uplatňování opatření v oblasti environmentálního řízení. Pokud veřejný zadavatel stanoví jiná environmentální kritéria pro výběr, jak je uvedeno v oddílu 4.3.1 (například požadavky týkající se technického vybavení nebo školení), může systém environmentálního řízení v případě, že obsahuje příslušné informace o konkrétních požadavcích, sloužit jako doklad o způsobilosti.

Opět je důležité posoudit skutečné prvky technické způsobilosti, na něž se systém environmentálního řízení vztahuje a které jsou

Litevská správa silnic požaduje způsobilost z hlediska ochrany životního prostředí

Při zadávání zakázek v oblasti výstavby silnic a dálnic vyžaduje litevská správa silnic doklad o schopnosti uplatňovat opatření v oblasti environmentálního řízení. Toto se posuzuje v rámci kritérií týkajících se technické způsobilosti a přijímají se certifikáty EMAS, ISO 14001 nebo jiná rovnocenná osvědčení či doklady.

⁷¹ Nařízení (ES) č. 1221/2009 o dobrovolné účasti organizací v systému Společenství pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS).

⁷² ISO 14001:2004 Systémy environmentálního managementu – Požadavky s návodem pro použití. Tato norma je v současnosti revidována a koncem roku 2015 má být podle očekávání přijata nová norma.

⁷³ Ustanovení čl. 62 odst. 2 směrnice 2014/24/EU, čl. 81 odst. 2 směrnice 2014/25/EU.

důležité pro předmět zakázky, a nikoli pouze existenci certifikace třetí stranou⁷⁴. Při stanovování požadavků na opatření v oblasti environmentálního řízení, která se mají používat, je třeba mít na paměti zásadu proporcionality – v případě zakázky s malou hodnotou a malými dopady nemusí být takovéto požadavky vhodné.

4.3.3 Opatření v oblasti řízení dodavatelského řetězce

Mnoho dopadů na životní prostředí nevzniká při dodávce konečného výrobku nebo poskytnutí služby, nýbrž dříve v dodavatelském řetězci. Například IT vybavení obvykle obsahuje komponenty pořízované z mnoha částí světa, včetně kovů a jiných látek, které představují vysoké riziko poškození životního prostředí při těžbě a zpracování. Dodavatel stavebních prací může spolupracovat s mnoha menšími společnostmi, z nichž každá musí s ohledem na stavební projekt zavést udržitelné postupy.

U těchto typů zakázek je vhodné, aby v zájmu zajištění splnění environmentálních požadavků nehodnotili veřejní zadavatelé jen hlavního dodavatele nebo dodavatele na prvním stupni. Jedním ze způsobů, jak to lze učinit, je zařazení zvláštních smluvních ujednání týkajících se subdodavatelů. Tento přístup je projednán v kapitole 6.

⁷⁴ Ve věci *Evropaiki Dynamiki v. Evropská agentura pro životní prostředí*, T-331/06 (bod 76), Tribunál konstatoval, že existence ověření třetí osobou může být základem pro udělení více bodů při posuzování kvality systému environmentálního řízení dané společnosti. Této otázce se blíže věnuje kapitola 5.

Ve fázi výběru mohou zadavatelé požadovat tyto informace:

- údaj o části veřejné zakázky, kterou hospodářský subjekt hodlá případně zadat třetím osobám, a
- údaje o systémech řízení a sledování dodavatelského řetězce, které bude moci hospodářský subjekt při provádění zakázky uplatnit⁷⁵.

To pomůže zjistit, jak budou v rámci konkrétní zakázky řízeny dopady na životní prostředí, a vybrat hospodářské subjekty, které mají zavedeny nejspolehlivější systémy.

4.3.4 Vzorky výrobků, kontroly a posouzení shody

Jestliže zakázka zahrnuje dodávku výrobků nebo materiálu, lze si ve fázi výběru vyžádat vzorek (nebo popis či fotografii). Požadována mohou být i osvědčení potvrzující shodu nebo kvalitu⁷⁶. To může být užitečné při ověřování, zda výrobky splňují konkrétní environmentální požadavky vztahující se na veřejnou zakázku, například co se týká trvanlivosti nebo spotřeby energie.

Spolupráce s dodavateli pro účinné GPP v Itálii

V roce 2013 zahrnuje město Turín do zakázky týkající se školního stravování opatření a kritéria ke snížení související uhlíkové stopy. Dodavatelé byli požádáni, aby poskytli údaje určující část dodavatelského řetězce s největším potenciálem k úsporám emisí CO₂. U pěti nejčastěji konzumovaných potravin připadalo například na městskou dopravu pouze 1 % celkové uhlíkové stopy. Na výrobní postupy připadalo v rozmezí od 75 % do 95 % celkové uhlíkové stopy, což ukázalo význam zemědělských postupů při uplatňování účinných opatření GPP v případě dodávek potravin a poskytování stravovacích služeb.

„Výsledky monitorování jsme byli překvapeni, jelikož ukazují význam spolupráce s dodavatelským řetězcem“.
Elena Deambrogiová, referentka, město Turín

Další možností, kterou mají veřejní zadavatelé k dispozici, je provedení kontroly výrobních kapacit dodavatele nebo technické způsobilosti poskytovatele služeb a případně kontroly prostředků pro výzkum a opatření pro kontrolu kvality⁷⁷. To lze provést tehdy, jsou-li výrobky nebo služby, které mají být dodány, složité nebo jsou-li výjimečně požadovány pro zvláštní účel. Kontroly může provádět samotný veřejný zadavatel, nebo příslušný orgán země, v níž je hospodářský subjekt usazen.

4.4 Doklady

Ačkoliv směrnice z roku 2014 obsahují rozšířený seznam záležitostí, jež lze posoudit ve fázi výběru, ukládají rovněž určitá omezení, co se týká druhu dokladů, které lze požadovat v předběžných fázích řízení. Veřejní zadavatelé musí zejména jako předběžný doklad o splnění kritérií pro vyloučení a pro výběr přijmout jednotné evropské osvědčení pro veřejné zakázky (<http://ec.europa.eu/growth/esp/>)⁷⁸. Jedná se o formu aktualizovaného vlastního prohlášení, jež existuje ve standardním elektronickém formátu a které hospodářským subjektům umožňuje potvrdit splnění kritérií pro vyloučení a pro výběr. Obsahuje rovněž

⁷⁵ Příloha XII část II písm. d) a j).

⁷⁶ Příloha XII část II písm. k).

⁷⁷ Příloha XII část II písm. e).

⁷⁸ Článek 59 směrnice 2014/24/EU.

odkaz na databázi nebo databáze, kde lze získat podklady, nebo potvrzuje, že hospodářský subjekt bude schopen poskytnout tyto doklady na žádost a bez prodlení.

Myšlenka týkající se jednotného evropského osvědčení pro veřejné zakázky jakožto vlastního prohlášení o způsobilosti je založena na tom, že to snižuje zátěž spojenou s předložením a ověřením dokladů v rámci každého řízení. Veřejní zadavatelé si mohou vyžádat originály dokladů, pokud je to nezbytné k zajištění řádného vedení řízení, nemají-li tyto doklady již k dispozici⁷⁹. E-Certis (<http://ec.europa.eu/growth/ecertis>) je internetová služba, která veřejným zadavatelům a hospodářským subjektům pomáhá určit různá osvědčení, která se často požadují jako doklad o způsobilosti v zadávacích řízeních v celé EU, v Turecku, na Islandu, v Lichtenštejnsku a v Norsku.

4.5 Hodnocení skupin

Dalším aspektem při hodnocení technické způsobilosti hospodářských subjektů je to, že musí mít možnost využít kapacitu jiných subjektů. To například znamená, že pokud se o určitou zakázku chtějí ucházet společně dvě či více společností (bez ohledu na to, zda utvořily formální konsorcium, nebo bez ohledu na jejich právní vztahy), musíte vzít v úvahu jejich společnou způsobilost. Hospodářský subjekt musí být schopen prokázat, že při plnění zakázky bude mít k dispozici zdroje jiného subjektu, například předložením písemného závazku za tímto účelem. Jestliže se předpokládá využití kapacity jiného subjektu (včetně mateřské nebo dceřiné společnosti), je třeba prokázat splnění kritérií pro vyloučení a příslušných kritérií pro výběr vztahujících se na danou zakázku⁸⁰.

Skupiny a zelené zakázky

Společnosti, které se ucházejí o veřejné zakázky, se mohou rozhodnout, že své odborné znalosti spojí za účelem splnění zelených požadavků. Například společnost působící v oblasti správy budov může spolupracovat se společností poskytující environmentální poradenství v zájmu udržitelnější správy budov. V tomto případě by měla být technická způsobilost a praxe obou společností posouzena ve fázi výběru.

⁷⁹ Ustanovení čl. 59 odst. 4 a 5 směrnice 2014/24/EU.

⁸⁰ Ustanovení čl. 63 odst. 1 směrnice 2014/24/EU, článek 79 směrnice 2014/25/EU.

Kapitola 5 – Zadání zakázky

Shrnutí

- Environmentální kritéria pro zadání zakázky lze použít, pokud:
 - souvisejí s předmětem zakázky,
 - neposkytují veřejnému zadavateli neomezenou volnost,
 - zajišťují možnost účinné hospodářské soutěže,
 - jsou výslovně uvedena v oznámení o zakázce a v zadávací dokumentaci spolu s váhou a případnými použitelnými dílčími kritérii a
 - jsou v souladu se zásadami Smlouvy.
- Ve fázi zadávání zakázky můžete udělit body jako ocenění lepší environmentální výkonnosti, než jsou minimální požadavky stanovené ve specifikacích. S ohledem na váhu, kterou můžete přidělit environmentálním kritériím, není stanoveno žádné maximum.
- Použitím přístupu založeného na nákladech životního cyklu lze zjistit skutečné náklady zakázky. Uvážení nákladů spojených se spotřebou energie a vody a nákladů na údržbu a likvidaci při hodnocení může ukázat, že zelenější alternativa je rovněž levnější alternativou během celého životního cyklu.
- Značky a jiné formy dokladů od třetích stran vám pomohou posoudit, nakolik nabídka vyhovuje zvoleným kritériím pro zadání zakázky, a ověřit tvrzení uchazečů.

5.1 Obecná pravidla pro zadání zakázky

5.1.1 Kritéria pro zadání zakázky

Ve fázi zadávání zakázky posuzuje veřejný zadavatel kvalitu nabídek a porovnává náklady. Při hodnocení kvality nabídek používáte k rozhodnutí, která nabídka je nejlepší, předem stanovená a zveřejněná kritéria pro zadání zakázky. Podle směrnic o zadávání veřejných zakázek z roku 2014 musí být všechny zakázky uděleny na základě ekonomicky nejvýhodnější nabídky. V rámci této obecné kategorie je možná řada různých přístupů, přičemž některé z nich mohou být pro GPP obzvláště vhodné.

Náklady nebo cena budou předmětem posouzení v každém řízení⁸¹ a mohou být vypočítány na základě nákladů životního cyklu, jak je projednáno níže. Na hodnotu nabídky z hlediska veřejného zadavatele může mít vliv celá řada faktorů, k nimž patří i aspekty ochrany životního prostředí.

Není nutné, aby každé jednotlivé kritérium pro zadání zakázky poskytovalo veřejnému zadavateli hospodářskou výhodu⁸². Je však nezbytné, aby kritéria pro zadání zakázky (stejně jako kritéria pro výběr, technické specifikace a podmínky plnění veřejné zakázky) souvisela

⁸¹ Ustanovení čl. 67 odst. 2 směrnice 2014/24/EU, čl. 82 odst. 2 směrnice 2014/25/EU.

⁸² Viz věc Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki, C-513/99, bod 55 (věc Concordia Bus).

s předmětem zakázky. Směrnice z roku 2014 stanoví, že lze mít za to, že kritéria pro zadání jsou spojena s předmětem veřejné zakázky, pokud se týkají stavebních prací, dodávek nebo služeb, které mají být poskytnuty v rámci dané veřejné zakázky, v jakémkoli ohledu a v jakékoli fázi jejich životního cyklu, a to včetně faktorů ve spojitosti s:

a) konkrétním procesem výroby, poskytování stavebních prací, dodávek nebo služeb či obchodování s nimi nebo

b) konkrétním procesem pro jinou fázi jejich životního cyklu⁸³.

Tyto faktory nemusí být součástí „věcné podstaty“ pořizovaných výrobků nebo služeb, tj. nemusí být v konečném výrobku nebo službě viditelné nebo rozeznatelné. To znamená, že stejně jako v případě technických specifikací mohou i kritéria pro zadání zakázky souviset s aspekty udržitelnosti, jako jsou obnovitelné zdroje nebo ekologická produkce, nebo s emisemi skleníkových plynů spojenými s konkrétním výrobkem nebo službou.

Existence či neexistence souvislosti

V rozsudku ve věci týkající se služeb autobusové dopravy (Concordia Bus) Evropský soudní dvůr rozhodl, že kritéria pro zadání zakázky, jež se týkají množství emisí oxidu dusíku a úrovně hlučnosti autobusů, které se mají používat v městské dopravě, musí být považována za související s předmětem zakázky¹.

V rozsudku ve věci EVN Wienstrom bylo rozhodnuto, že kritérium pro zadání zakázky týkající se množství elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů, které **přesahuje** předpokládanou spotřebu zadavatele, je nepřipustné, jelikož nesouviselo s předmětem zakázky¹. V daném případě nebyl zadavatel rovněž schopen toto kritérium skutečně ověřit.

Hlavní rozdíl mezi technickými specifikacemi a kritérii pro zadání spočívá v tom, že zatímco technické specifikace jsou posuzovány podle toho, zda jsou či nejsou dodrženy, kritéria pro zadání jsou vážena a bodována, takže nabídky, které zajišťují lepší environmentální výkonnost, mohou získat více bodů.

Je na každém veřejném zadavateli, aby určil, která kritéria pro zadání zakázky se použijí, i váhy, které se jim přidělují. V této kapitole jsou vyzdvíženy některé klíčové aspekty týkající se toho, jaký druh environmentálních kritérií pro zadání zakázky použít a jak určit příslušné váhy.

5.1.2 Stanovení a uveřejnění kritérií pro zadání zakázky

Směrnice o zadávání veřejných zakázek obsahují některá základní pravidla týkající se transparentnosti kritérií pro zadání zakázky. Tato pravidla odrážejí judikaturu Soudního dvora, včetně níže vyzdvížených případů, které se týkaly environmentálních kritérií pro zadání zakázky.

1. Kritéria pro zadání zakázky nesmí poskytovat neomezenou volnost

Kritéria pro zadání zakázky nesmí nikdy poskytovat veřejným zadavatelům neomezenou volnost⁸⁴. To znamená, že musí představovat objektivní základ pro rozlišování mezi

⁸³ Ustanovení čl. 67 odst. 3 směrnice 2014/24/EU, čl. 82 odst. 3 směrnice 2014/25/EU.

nabídkami a musí být přiměřeně konkrétní. Slovy Soudního dvora, kritéria pro zadání zakázky musí být zformulována tak, aby „všem přiměřeně informovaným uchazečům, kteří postupují s běžnou řádnou péčí“, umožnila vykládat je stejným způsobem⁸⁵.

Dalším prvkem požadavku na objektivitu u kritérií pro zadání zakázky je **ověřitelnost**. Pokud se kritéria pro zadání zakázky týkají faktorů, které veřejný zadavatel nemůže ověřit, bude obtížné prokázat, že byla uplatněna objektivně. To znamená, že byste měli předem uvážit, jaké doklady mohou uchazeči v rámci každého kritéria pro zadání zakázky poskytnout a jak je vyhodnotíte⁸⁶.

Ve věci Concordia Bus město Helsinky před vyhodnocením nabídek stanovilo a zveřejnilo systém pro přidělení dodatečných bodů za nižší úroveň hlučnosti a množství emisí oxidu dusíku⁸⁷. Tento systém pokládal Soudní dvůr za přiměřeně konkrétní a objektivní.

2. Kritéria pro zadání zakázky musí zajistit možnost účinné hospodářské soutěže

Environmentální kritéria pro zadání by neměla být stanovena tak, aby uměle omezovala trh. Jelikož jedním z cílů kritérií pro zadání zakázky je vybízet trh k tomu, aby vyvinul a poskytl řešení, která jsou z hlediska životního prostředí vhodnější, mělo by vždy být možné, aby na základě těchto kritérií získaly body různé hospodářské subjekty. Jedním z vhodných způsobů, jak toto zajistit, je projednat environmentální kritéria pro zadání zakázky s potenciálními zájemci v rámci předběžných tržních konzultací, jak bylo uvedeno v kapitole 2.

3. Kritéria pro zadání zakázky musí být uveřejněna předem

Směrnice o zadávání veřejných zakázek vyžadují, aby kritéria pro zadání zakázky

Rozdíl mezi konkrétním vymezením a diskriminací ve věci Concordia Bus

Otázka diskriminace byla výslovně vnesena ve věci Concordia Bus. Jednou z námitek společnosti Concordia Bus bylo to, že kritéria, která stanovilo město Helsinky, byla diskriminační, jelikož jedinou společností s autobusy poháněnými plynem, která mohla v rámci tohoto kritéria získat plný počet bodů, byla vlastní autobusová společnost města, HKL. Soudní dvůr rozhodl, že skutečnost, že plného počtu bodů v rámci jednoho kritéria pro zadání zakázky, které stanovil zadavatel, dosáhla pouze jediná společnost, sama o sobě neznámá, že je toto kritérium diskriminační. Při rozhodování o tom, zda je kritérium pro zadání zakázky diskriminační, je nutno vzít v úvahu všechny skutečnosti daného případu⁸⁸.

⁸⁴ Viz věc Gebroeders Beentjes BV v. Nizozemský stát, 31/87, bod 26, věc Concordia Bus, C-513/99, bod 69.

⁸⁵ Věc SIAC Construction Ltd v. County Council of the County of Mayo, C-19/2000, bod 42.

⁸⁶ Ve směrnici z roku 2014 se uvádí, že „v případě pochybností veřejní zadavatelé fakticky ověří správnost informací a dokladů, které uchazeči poskytl“ (čl. 67 odst. 4 směrnice 2014/24/EU, čl. 82 odst. 4 směrnice 2014/25/EU). To znamená, že není nutné tvrzení uchazečů ověřovat vždy, ačkoli v případě GPP to může být pokládáno za obzvláště důležité, aby se zamezilo „natírání nazeleno“ a zajistilo, že příslibených úrovní environmentální výkonnosti bude skutečně dosaženo.

⁸⁷ V tomto případě byly dodatečné body přiděleny mimo jiné za používání autobusů, jejichž emise oxidu dusíku jsou nižší než 4 g/kWh (+2,5 bodu/autobus) nebo nižší než 2 g/kWh (+3,5 bodu/autobus) a úroveň hlučnosti nižší než 77 dB (+1 bod/autobus).

⁸⁸ Jednou ze skutečností v tomto případě bylo to, že žalobci byla zadána jiná položka, v jejímž rámci byl použit stejný požadavek na autobusy poháněné plynem.

a jejich váhy byly uvedeny buď v oznámení o zakázce, nebo v zadávací dokumentaci⁸⁹.
Judikatura pomohla stanovit úroveň podrobnosti, která se vyžaduje při zveřejňování kritérií pro zadání zakázky. V oznámení nebo v dokumentaci musíte uvést:

- kritéria, která použijete k určení ekonomicky nejvýhodnější nabídky,
- poměrné váhy, které přikládáte jednotlivým kritériím, a to jako přesná čísla nebo jako rozmezí s přiměřeným maximálním rozpětím⁹⁰, a
- případná dílčí kritéria, která použijete, a ve většině případů jejich váhu⁹¹.

5.2 Uplatňování environmentálních kritérií pro zadání zakázky

Právní rámec poskytuje značný prostor pro použití environmentálních kritérií pro zadání zakázky a využít lze celou škálu různých metod a přístupů:

5.2.1 Specifikace nebo kritéria pro zadání zakázky?

Při posuzování, zda by určitá environmentální charakteristika měla představovat minimální požadavek (specifikace), nebo výhodu (kritérium pro zadání zakázky), je nutno vzít v úvahu řadu aspektů. Uplatňování environmentálních kritérií pro zadání zakázky může mít smysl například tehdy, nejste-li si jisti náklady a/nebo tržní dostupností výrobků, prací nebo služeb, jež splňují určité cíle v oblasti životního prostředí. Zahrnutím těchto faktorů do kritérií pro zadání zakázky je můžete posoudit na základě jiných faktorů včetně nákladů.

⁸⁹ Příloha V část C bod 18 směrnice 2014/24/EU.

⁹⁰ Čl. 67 odst. 5 směrnice 2014/24/EU, čl. 82 odst. 5 směrnice 2014/25/EU. Z tohoto požadavku existují dvě výjimky: i) je-li zakázka zadávána pouze na základě ceny, nebo ii) pokud stanovení váhy není možné z objektivních důvodů, přičemž v tomto případě je nutno uvést kritéria sestupně podle jejich významu.

⁹¹ Soudní dvůr posoudil požadovanou úroveň zveřejnění s ohledem na dílčí kritéria v řadě případů, včetně věci Lianakis a další, C-532/06, věci ATI EAC a Viaggi di Maio v. ACTV Venezia SpA, C-331/04 a věci Evropaiki Dynamiki v. EMSA, T-70/05. Nezveřejnit váhy dílčích kritérií je přípustné pouze tehdy, pokud i) nemění hlavní kritéria, ii) neobsahují prvky, které by mohly ovlivnit vypracování nabídek, a iii) nevedou k diskriminaci žádného z uchazečů (věc ATI EAC, C-331/04).

V technických specifikacích můžete stanovit rovněž **minimální úroveň výkonnosti** a poté ve fázi zadávání **přidělit dodatečné body** za ještě lepší výkon. Tento přístup používá úspěšně řada veřejných zadavatelů s cílem zachovat při uplatňování GPP určitou flexibilitu.

5.2.2 Přístupy založené na stanovení poměrné váhy

Přidělení určité váhy každému kritériu pro zadání zakázky stanoví, jaký vliv bude mít na konečné hodnocení. Váha přidělená environmentálním kritériím pro zadání zakázky⁹² může odrážet rozsah, v jakém jsou environmentální aspekty zohledněny již ve specifikacích. Pokud jsou ve specifikacích obsaženy významné environmentální požadavky, může jim být v kritériích pro zadání zakázky přidělena nižší váha a naopak.

Není stanovena žádná maximální váha, kterou lze environmentálním kritériím přidělit. V zájmu stanovení vhodné poměrné váhy byste měli uvážit:

- jak důležité jsou cíle v oblasti životního prostředí pro zakázku v poměru k ostatním aspektům, jako jsou náklady a celková kvalita,
- nakolik se lze těmito aspekty zabývat nejlépe v rámci kritérií pro zadání zakázky, a to navíc či místo specifikací, kritérií pro výběr a podmínek plnění zakázky,
- kolik bodů ve fázi zadávání si můžete „dovolit“ přidělit – to bude záviset na dotyčném výrobku/službě a na tržních podmínkách. Jestliže například u určitého výrobku existuje malý rozdíl v ceně, vliv na životní prostředí se však značně liší, má smysl přidělit více bodů při posuzování environmentálních charakteristik.

Kritéria GPP pro zadání zakázky v Nizozemsku

Rijkswaterstaat vyhlásil zadávací řízení na rekonstrukci a údržbu úseku dálnice v Nizozemsku. Vítězný uchazeč byl vybrán na základě nabídkové ceny a kvality. Jedním z kritérií kvality s ohledem na ekonomicky nejvýhodnější nabídku byla udržitelnost, včetně „výkonnostního žebříčku“ pracovních postupů s ohledem na emise CO₂ a posouzení životního cyklu použitých produktů. Tyto úspory byly vyjádřeny v penězích a odečteny od nabídkových cen. Vítězný uchazeč zajistil celkovou optimalizaci projektu, která během 50 let ušetří 8 944 t emisí CO₂.

„Zájemci oceňují svobodu při volbě udržitelného projektu na základě technického rámce“.

Cuno van Geet, hlavní poradce v oblasti účinného využívání zdrojů, Rijkswaterstaat

Ekologické a zdravé neškodné úklidové služby v Toskánsku

V rámci zadávacího řízení na úklidové služby vyhodnotila Agentura pro ochranu životního prostředí v Toskánsku (ARPAT) předložené nabídky na základě ekonomicky a ekologicky nejvýhodnější nabídky. Za cenu bylo přiděleno 40 bodů a za kvalitu 60 bodů. Kritéria týkající se kvality zahrnovala používání „zelených“ metod úklidu, omezené množství obalů, environmentální profil výrobků (podíl výrobků vyhovujících značce typu I podle normy ISO nebo rovnocenné značce) a kvalitu vzdělávacích programů v oblasti ochrany přírody.

⁹² V rozsudku ve věci EVN Wienstrom (C-448/01) bylo uvedeno, že přidělení 45 % z celkového počtu dostupných bodů kritériu týkajícímu se výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů bylo přijatelné, pokud byla dodržena ostatní pravidla týkající se kritérií pro zadání zakázky.

5.2.3 Používání značek

Jako pomůcka při vypracovávání a posuzování kritérií pro zadání zakázky mohou být využity rovněž značky, které odkazují na environmentální charakteristiky pořizovaného výrobku, práce nebo služby. Na používání značek v kritériích pro zadání zakázky se vztahují stejná pravidla, jaká platí v ostatních fázích zadávacího řízení, tj.:

- značku můžete vyžadovat pouze tehdy, pokud všechny její požadavky souvisejí s předmětem veřejné zakázky a pokud značka splňuje určité normy objektivit, transparentnosti a dostupnosti pro trh (viz oddíl 3.5.1),
- i v případě, vyžaduje-li se takováto značka, musíte přijmout značky splňující rovnocenná kritéria, a pokud zájemci nemohou značku získat v příslušné lhůtě z důvodů, které jim nelze přičítat, i jiné vhodné doklady,
- u ostatních typů značek musíte odkázat na individuální kritéria, která souvisejí s předmětem zakázky, nevyžadovat však značku jako takovou.

Značky environmentální kvality mohou být užitečné k odlišení výrobků a služeb, jež ušetří energii a vodu nebo které jsou vyráběny udržitelnějším způsobem. Zahrnutím některých či všech jejich požadavků do kritérií pro zadání zakázky můžete tyto aspekty posoudit na základě nákladů a jiných faktorů, jako je dostupnost výrobků nebo doba dodání.

Používání značek: případ nizozemské kávy

Ve věci C-368/10 odkázal nizozemský zadavatel ve své zadávací dokumentaci pro dodávku automatů na čaj a kávu na určité značky společenské odpovědnosti a environmentální kvality. Soudní dvůr rozhodl, že způsob, jakým na tyto značky odkázal, nesplňuje požadavky stanovené ve směrnici z roku 2004.

Soudní dvůr však také podpořil zásadu, že značky lze použít ke stanovení kritérií pro zadání zakázky a jako pomůcku při posuzování výkonnosti. Ve směrnici z roku 2014 byla pravidla týkající se značek zdokonalena, aby bylo možno požadovat konkrétní značky, pokud splňují určité normy transparentnosti a objektivit a pokud všechna kritéria souvisejí s předmětem zakázky.

5.2.4 Používání systémů environmentálního řízení

Při posuzování kritérií pro zadání zakázky může jako důkaz sloužit rovněž systém environmentálního řízení. Ve fázi zadávání zakázky hodnotíte, jak bude zakázka realizována, proto může být důležitá nabídka týkající se provedení určitých opatření v souladu se systémem environmentálního řízení. Je však důležité zajistit, abyste neopakovali posouzení, které již bylo provedeno ve fázi výběru. Pokud jde o více informací o systémech environmentálního řízení, jako je EMAS a EN/ISO 14001, viz oddíl 4.3.2.

5.2.5 Používání zkušebních protokolů a osvědčení

V některých případech můžete za účelem prokázání úrovně environmentální výkonnosti výrobků požádat o zkušební protokol nebo osvědčení od subjektu posuzování shody.

Například v zakázce na osvětlení můžete chtít udělit více bodů řešením v oblasti osvětlení s delší dobou do potřebné výměny (buď jako samostatnému kritériu, nebo v rámci stanovení nákladů životního cyklu). V tomto případě můžete uchazeče požádat o předložení zkušebního protokolu nebo osvědčení, které toto prokazuje. Nemají-li uchazeči přístup k těmto zkušebním protokolům nebo osvědčením z důvodů, které jim nelze přičítat, musíte vzít v úvahu i jiné doklady, například technickou dokumentaci, a rozhodnout, zda představuje odpovídající doklad⁹⁴.

Hodnocení environmentálních závazků

V zadávacím řízení na poradenské služby v oblasti IT přidělila Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) ve fázi zadávání 10 % bodů při posuzování politik v oblasti životního prostředí, které budou uchazeči při realizaci zakázky uplatňovat. V rámci tohoto kritéria udělila agentura vyšší počet bodů společnosti se systémem environmentálního řízení, který byl certifikován třetí stranou, než společností, které takovýto systém neměly. Po vznesení námítky Tribunál rozhodl, že EEA mohla takto rozhodnout, jelikož každou nabídku posoudila podle její podstaty⁹³. Ačkoli se směrnice o zadávání veřejných zakázek na EEA nevztahují, stojí za zmínku, že Tribunál schválil kvalitativní přístup k posuzování environmentálních kritérií pro zadání zakázky.

5.3 Stanovení nákladů životního cyklu

V zadávacím řízení jsou ve fázi zadávání zakázky náklady obvykle jedním z nejvlivnějších faktorů. Jak však náklady stanovit?

Když kupujete výrobek, službu nebo práci, vždy za to platíte určitou cenu. Kupní cena je však v celém řetězci od pořízení přes vlastnictví až po likvidaci pouze jedním z nákladových prvků. Stanovení nákladů životního cyklu znamená uvážení veškerých nákladů vynaložených během doby životnosti výrobku, práce nebo služby, jimiž jsou:

- kupní cena a veškeré související náklady (dodávka, instalace, pojištění, atd.),

⁹³ Tribunál uvedl, že EEA provedla „... srovnání nabídek a vyhodnotila, zda jsou politiky v oblasti životního prostředí, které uchazeči předložili, skutečné, a shledala, že pouze jeden z nich již takovouto politiku zavedl, zatímco ostatní uvedli pouze dobré úmysly v tomto ohledu“. (Věc Evropaiki Dynamiki v. Evropská agentura pro životní prostředí, T-331/06, bod 76).

⁹⁴ Článek 44 směrnice 2014/24/EU, čl. 62 odst. 2 směrnice 2014/24/EU.

- provozní náklady, včetně spotřebované energie, paliva a vody, náhradních dílů a údržby,
- náklady na konci doby životnosti, jako je vyřazení z provozu nebo likvidace.

Stanovení nákladů životního cyklu může za určitých podmínek zahrnovat rovněž náklady na externality (jako jsou emise skleníkových plynů), jak je uvedeno v oddíle 5.3.2. Směrnice z roku 2014 vyžadují, aby v případě, jsou-li použity náklady životního cyklu, byla v zadávací dokumentaci uvedena metoda výpočtu a údaje, které mají uchazeči poskytnout. Platí rovněž zvláštní pravidla s ohledem na metody přidělování nákladů environmentálním externalitám, která mají zajistit, aby byly tyto metody spravedlivé a transparentní.

5.3.1 Stanovení nákladů životního cyklu a environmentální aspekty

Stanovení nákladů životního cyklu má smysl bez ohledu na cíle orgánu veřejné správy v oblasti životního prostředí. Uplatňování přístupu založeného na nákladech životního cyklu bere v úvahu náklady na používání zdrojů, údržbu a likvidaci, které nejsou v kupní ceně zohledněny. To často vede k všeobecně prospěšné situaci, kdy je zelenější výrobek, práce nebo služba rovněž celkově levnější. Hlavní potenciál úspor během životního cyklu výrobku, práce nebo služby je uveden níže.

Úspory spotřeby energie, vody a paliva

Náklady na spotřebu energie, vody a paliva během doby používání často tvoří významnou část celkových nákladů vlastnictví výrobku, práce nebo služby a jejich dopadů na životní prostředí během celého životního cyklu.

Snižování jejich spotřeby má jednoznačně smysl z finančního hlediska i z hlediska ochrany životního prostředí.

Zelenější autobusy v Rumunsku: přístup založený na nákladech životního cyklu

V roce 2012 vyhlásil magistrát města Baia Mare zadávací řízení na pronájem 30 nových standardních autobusů zvláště šetřících životní prostředí (EEV) a 8 trolejbusů. Byl použit model stanovení nákladů životního cyklu, který zohledňoval pořizovací cenu, spotřebu paliva, náklady na údržbu a provozní náklady. Celkové náklady na zakázku byly vyšší než u předchozích nákupů, to však bylo částečně vyrovnáno nižšími náklady na nová vozidla během jejich doby životnosti. Tyto autobusy byly prvními autobusy EEV, které byly v Rumunsku objednány, se značně nižšími emisemi než u předchozích autobusů se vznětovým motorem.

Úspory nákladů na údržbu během doby životnosti v Německu

Město Detmold vyhlásilo v roce 2012 zadávací řízení týkající se nového autobusového nádraží. V rámci předběžného výzkumu a tržních konzultací byla provedena analýza udržitelnosti na základě očekávané doby životnosti v délce nejméně padesáti let. To určilo, které techniky jsou pro daný projekt nejvhodnější. Otevřené řízení poté vedlo k využití fotokatalytického betonu, který znečišťující látky v ovzduší a na povrchu přeměňuje na neškodné soli. To snižuje potřebu údržby i náklady na čištění a jeho dopady na životní prostředí.

Úspory nákladů na údržbu a výměnu

V některých případech bude nejzelenější alternativou alternativa s nejdelší dobou do potřebné výměny a/nebo nejnižším množstvím údržbářských prací, které je nutno provést. Volba materiálů použitých na fasádě budovy nebo povrchu mostu může mít například velký dopad na četnost činností v oblasti údržby a čištění. Nejudržitelnější možností může být možnost, která pomáhá takovýmto nákladům zamezit, a to lze posoudit v rámci stanovení nákladů životního cyklu.

Úspory nákladů na likvidaci

Na náklady na likvidaci se při pořizování výrobku nebo při vypisování nabídkového řízení na stavební projekt snadno zapomíná. Jednou se však budou muset náklady na likvidaci zaplatit, i když někdy je to věcí daleké budoucnosti. Nevezmou-li se tyto náklady při koupi v potaz, může se koupě, která se původně jevila jako velmi výhodná, nakonec značně prodražit. Náklady na likvidaci sahají od nákladů na fyzické odstranění po zaplacení bezpečné likvidace. Likvidace často podléhá přísným předpisům, například předpisům zavedeným podle směrnice o OEEZ⁹⁶. V určitých případech může majitel na konci doby životnosti dosáhnout kladného výnosu, lze-li například vozidla nebo zařízení se ziskem prodat nebo recyklovat.

5.3.2 Posouzení nákladů na environmentální externality

Kromě finančních nákladů hrazených přímo veřejným zadavatelem můžete vzít v úvahu také environmentální externality – náklady pro společnost vyplývající z určitých dopadů na životní prostředí, jako jsou aspekty spojené se změnou klimatu či acidifikací půdy nebo vody. Jestliže v rámci kritérií pro zadání zakázky chcete přidělit náklady environmentálním

Inteligentní plánování fáze likvidace ve stavebnictví

Stavebnictví produkuje velký objem odpadů. K demolicím starých objektů patří nejenom odvoz velkého množství sutí, ale také likvidace nebezpečného materiálu, jakým je například azbest. Proto můžete v rámci zadávacího řízení od uchazečů požadovat, aby uvedli, kolik odpadu podle odhadu během demolice vyprodukuje a co bude stát jeho odvoz. V některých případech, například při výstavbě silnic, by také mělo být možné vypočítat úspory plynoucí z využití recyklovaných odpadních materiálů, jako je například použitý asfalt nebo stavební materiál ze zbouraných objektů.

Externality při stanovování nákladů životního cyklu: směrnice o čistých vozidlech

Směrnice o čistých vozidlech ukládá veřejným zadavatelům povinnost zohlednit při nákupu silničních vozidel energetické a ekologické dopady – buď ve specifikacích, nebo v kritériích pro zadání zakázky. Směrnice stanoví metodiku pro vyjádření těchto dopadů v penězích za účelem posouzení provozních nákladů během doby životnosti vozidla. Tento model přiděluje peněžní hodnotu několika druhům emisí – oxidu uhličitému (CO₂), oxidu dusíku (NO_x), uhlovodíkům jiným než methan (NMHC) a částicím⁹⁵. K emisím během doby životnosti každého vozidla, které je předmětem zadávacího řízení, lze poté přiřadit určité náklady, jež by se měly připočítat k ostatním přímým nákladům, jako je kupní cena, náklady na pohonné hmoty a údržba.

⁹⁵ Veřejní zadavatelé se mohou rovněž rozhodnout, že u jednotlivých emisí znečišťujících látek uplatní vyšší náklady, pokud tyto náklady nepřekročí dvojnásobek příslušné hodnoty uvedené ve směrnici (článek 6 směrnice 2009/33/ES).

⁹⁶ Směrnice 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (směrnice o OEEZ).

externalitám, směrnice z roku 2014 vyžadují, aby metoda, kterou použijete:

- vycházela z objektivně ověřitelných a nediskriminačních kritérií,
- byla přístupná všem subjektům, které o to mají zájem, a
- požadované údaje mohly být poskytnuty s vynaložením přiměřeného úsilí průměrně pečlivými hospodářskými subjekty⁹⁷.

Ačkoli lze vyvinout metodu výpočtu nákladů životního cyklu na míru, která je vhodná pro určitou zakázku, tato metoda nesmí neoprávněně zvýhodňovat či znevýhodňovat některý hospodářský subjekt. Pokud byla v právních předpisech EU stanovena jako závazná společná metoda výpočtu nákladů životního cyklu, musíte použít tuto metodu⁹⁸. V současnosti se to týká pouze silničních vozidel podle směrnice o čistých vozidlech, která stanoví společnou metodiku i minimální náklady, jež mají být přiděleny určitým environmentálním externalitám, pokud jsou vyjádřeny v penězích (viz rámeček).

⁹⁷ Ustanovení čl. 68 odst. 2 směrnice 2014/24/EU, čl. 83 odst. 2 směrnice 2014/25/EU. Pojem „průměrně pečlivý hospodářský subjekt“ zahrnuje i hospodářské subjekty ze třetích zemí, které jsou stranou Dohody WTO o vládních zakázkách nebo jiných mezinárodních dohod, kterými je Unie vázána.

⁹⁸ Ustanovení čl. 68 odst. 3 směrnice 2014/24/EU a čl. 83 odst. 3 směrnice 2014/25/EU. Přílohy směrnic uvádějí příslušné právní předpisy týkající se metod stanovování nákladů životního cyklu a mohou být čas od času aktualizovány.

5.3.3 Používání nákladů životního cyklu

Rostoucí počet orgánů veřejné správy v Evropě používá při hodnocení nabídek náklady životního cyklu a byla vyvinuta řada nástrojů s různou složitostí a rozsahem. Přehled a odkazy na některé příslušné nástroje pro stanovování nákladů životního cyklu jsou k dispozici na internetu na adrese <http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>

Při náležitém posuzování nákladů životního cyklu je nutno uvážit určité aspekty:

Životnost – Na náklady bude mít velký dopad četnost, s jakou je nutno výrobek nahrazovat, zejména v delším období. Levný výrobek, který je nutno často nahrazovat, může v dlouhodobém horizontu stát mnohem více než dražší výrobek, který vydrží mnoho let. To je nutno vzít v úvahu při určování období, pro něž chcete srovnání nákladů životního cyklu provést.

Diskontní sazba – Náklady v budoucnu „nestojí“ stejně jako náklady vynaložené v současnosti, jelikož společnost přikládá větší význam pozitivním a negativním dopadům v současnosti než v budoucnosti. Částka ve výši 100 EUR investovaná v současnosti s 5% úrokovou sazbou bude mít po jednom roce hodnotu 105 EUR. Proto částka ve výši 105 EUR vynaložená za rok v současnosti „stojí“ pouze 100 EUR – to představuje čistou současnou hodnotu. Čistou současnou hodnotu lze vzít v úvahu při porovnávání nákladů životního cyklu, a to uplatněním sociální diskontní sazby na budoucí náklady. Sazba se mezi jednotlivými zeměmi liší, zpravidla je však v rozmezí od 3 % do 8 % (s úpravou k odstranění dopadů inflace)⁹⁹.

Dostupnost a spolehlivost údajů – Posouzení nákladů životního cyklu zahrnuje nevyhnutelně prvek nepředvídatelnosti, pokud jde o náklady vzniklé v budoucnu (například náklady na údržbu, spotřebu energie, skutečnou životnost výrobku). Je proto důležité vyžádat

Nástroje pro stanovování nákladů životního cyklu

Toto je orientační seznam nástrojů, které jsou k dispozici pro výpočet nákladů životního cyklu:

- Kalkulačka Evropské komise pro výpočet nákladů životního cyklu při pořizování vozidel
<http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/vehicles/directive/>
- společná metoda Evropské komise pro stanovování nákladů životního cyklu ve stavebnictví:
http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/support-tools-studies/index_en.htm
- nástroj pro posuzování nákladů životního cyklu i emisí CO₂ při zadávání veřejných zakázek, který byl vyvinut v rámci projektu SMART-SPP: <http://www.smart-spp.eu>
- nástroj pro stanovování nákladů životního cyklu, který vypracovala organizace Swedish Environmental Management Council (SEMC): <http://www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/lcc/lcc-kalkyler/>
- nástroj pro stanovování nákladů životního cyklu, který byl vyvinut v rámci projektu BUY SMART: <http://www.buy-smart.info>

⁹⁹ Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku Evropské komise doporučuje použít jako referenční hodnotu sociální diskontní sazbu ve výši 5 % v členských státech podporovaných v rámci politiky soudržnosti (Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Estonsko, Řecko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko) a 3 % v ostatních členských státech (Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko, Spojené království).

si od uchazečů podrobné podpůrné informace pro odhady nákladů. V některých případech, kdy má dodavatel budoucí náklady pod kontrolou (např. odpovídá za údržbu nebo likvidaci), můžete do smluvních podmínek zahrnout maximální budoucí ceny, což vašim výpočtům nákladů životního cyklu dodá větší jistotu.

5.4 Mimořádně nízké nabídky

Jakmile jste u všech platných nabídek posoudili náklady, budou tyto porovnány s přidělenými body. Někdy můžete obdržet nabídku, která se ve vztahu k ostatním nabídkám nebo k očekávaným nákladům na dodávku, službu nebo práci jeví jako neobvykle nízká. Z hlediska GPP mohou nízké náklady nabídky vyvolat pochybnosti ohledně dodržení právních předpisů v oblasti životního prostředí a/nebo rentability nabídky ve vztahu k environmentálním požadavkům.

V této situaci si musí veřejní zadavatelé vyžádat od dotyčného uchazeče nebo uchazečů vysvětlení důvodu mimořádně nízké ceny nebo nákladů. Náklady mohou vysvětlovat opodstatněné faktory jako zvláštní výrobní metoda nebo technická řešení použitá uchazečem, či neobvykle příznivé podmínky. V ostatních případech však může v průběhu šetření vyjít najevo, že mimořádně nízké náklady jsou způsobeny tím, že nabídka nevyhovuje příslušným vnitrostátním právním předpisům, právním předpisům EU nebo mezinárodním právním předpisům v oblasti životního prostředí – například kvůli tomu, že určité součásti nebo materiály byly pořízeny nelegálně.

V těchto případech **musí** veřejní zadavatelé mimořádně nízkou nabídku odmítnout¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Ustanovení čl. 69 odst. 3 směrnice 2014/24/EU, čl. 84 odst. 3 směrnice 2014/25/EU.

Kapitola 6 – Podmínky plnění zakázky

Shrnutí

- Environmentálními aspekty ve fázi plnění zakázky se mohou zabývat ustanovení smlouvy. Tato ustanovení musí souviset s předmětem zakázky a musí být uveřejněna předem.
- Můžete upřesnit, že zboží má být dodáno nebo že služby mají být poskytovány či práce provedeny způsobem, který omezuje dopady na životní prostředí na minimum, a environmentální výkonnost může být na základě smlouvy spojena s pokutami nebo pobídkami.
- Dodržování smluvních ustanovení by mělo být během doby realizace pečlivě sledováno, přičemž je ve smlouvě jednoznačně uvedena odpovědnost za dodržování a podávání zpráv. S cílem odrazovat od porušování environmentálních závazků by měly být ve smlouvě stanoveny přiměřené sankce.
- Subdodavatelé by měli nést odpovědnost za environmentální aspekty práce, kterou provedou. Jestliže se uplatňuje společná odpovědnost s hlavním dodavatelem, měla by se rozšířit tak, aby zahrnovala i dodržení příslušných právních předpisů v oblasti životního prostředí. Můžete požadovat, aby byl subdodavatel, který tyto předpisy nedodržuje, nahrazen.
- Podmínky plnění zakázky nelze použít k zavedení environmentálních požadavků, které představují podstatnou změnu zakázky, jež byla předmětem zadávacího řízení – tj. k neoprávněné změně.

6.1 Pravidla upravující podmínky plnění zakázky

Podmínky plnění zakázky se používají k upřesnění způsobu realizace zakázky. Do podmínek plnění zakázky lze environmentální aspekty zahrnout v případě, že byly zveřejněny ve výzvě k účasti v soutěži nebo v zadávací dokumentaci a souvisejí s předmětem zakázky¹⁰¹.

Případné zvláštní environmentální podmínky musí být uvedeny předem, aby bylo zajištěno, že si společnosti jsou těchto povinností vědomy a mohou je zohlednit v ceně svých nabídek. Veřejný zadavatel může stanovit, že hospodářské subjekty budou z další účasti vyloučeny, pokud se smluvními ustanoveními nesouhlasí. Jsou-li uvedeny takovéto závazné podmínky, je důležité, aby se vztahovaly na všechny zájemce způsobem stanoveným v zadávací dokumentaci¹⁰².

¹⁰¹ Článek 70 směrnice 2014/24/EU, článek 87 směrnice 2014/25/EU.

¹⁰² Věc Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser v. Manova A/S („Manova“), C-336/12, bod 40 a věc Nordecon AS a Ramboll Eesti AS v. Rahandusministeerium („Nordecon“), C-561/12, body 37–38.

Změny mohou být pro GPP důležité například tehdy, chcete-li v rámci zadané zakázky přejít na udržitelnější model výrobku nebo služby nebo existuje-li možnost dodatečných plateb v případě snížení množství odpadů nebo zlepšení energetické účinnosti. Je třeba mít na paměti, že směrnice z roku 2014 stanoví zvláštní pravidla týkající se změn zakázek po jejich zadání, takže by veřejní zadavatelé měli změny povolit pokud možno předem a vypracovat dokumentaci odpovídajícím způsobem¹⁰³. Smluvní ustanovení mohou obsahovat také zvláštní závazky, jež byly v rámci zadávacího řízení přijaty (např. vymáhání dodržení úrovně environmentální výkonnosti, které byly navrženy v nabídce a které byly vyhodnoceny v rámci kritérií pro zadání zakázky).

Jedním ze způsobů, jak toto zajistit, je stanovit soubor smluvních podmínek s okruhy zahrnujícími různé environmentální aspekty, u nichž se očekává, že se objeví při plnění zakázky, a umožnit, aby uchazeči navrhli v rámci každého okruhu konkrétní úroveň výkonnosti. Například v zakázce na stravovací služby se můžete chtít zabývat zajištěním udržitelných a ekologických potravin, omezením obalů a odpadů a používáním zařízení a metod využívajících účinně energii a vodu při přípravě jídla. Můžete zájemce požádat, aby se zavázali dosáhnout v rámci každého z těchto okruhů konkrétních cílů, což bude posouzeno na základě kritérií pro zadání zakázky a bude to rovněž součástí konečné smlouvy uzavřené s úspěšným uchazečem.

6.2 Podmínky plnění zakázky na dodávky zboží

U zakázek na dodávky mohou být ustanovení o ochraně životního prostředí zahrnuta do dodacích podmínek. K jednoduchým způsobům, jak zvýšit šetrnost zakázky k životnímu prostředí, patří například:

- požadavek, aby byl výrobek dodán v odpovídajícím množství. To často znamená hromadnou dodávku, protože to je z hlediska vlivu dopravy na životní prostředí v přepočtu na jednotku zboží efektivnější než častější dodávky menšího množství. Dalším způsobem, jak dosáhnout téhož výsledku, je upřesnění maximálního počtu dodávek týdně nebo měsíčně;

Udržitelné zadávání veřejných zakázek na kancelářské potřeby v Belgii

V roce 2013 vyhlásilo město Gent zadávací řízení týkající se nové čtyřleté rámcové smlouvy na dodávky papíru a kancelářských potřeb. Všechny výrobky v rámci zadávacího řízení zahrnovaly zelená kritéria a technické specifikace. Podmínky plnění zakázky obsahovaly požadavek na omezení dodávek o 85 % (z denních dodávek na dodávky jednou nebo dvakrát měsíčně). Dodatečné body byly uděleny rovněž za zelenější řešení, což vedlo k předložení udržitelných obalů v nabídkách. V rámci zadávacího řízení bylo v důsledku nižší četnosti dodávek a nových možností balení dosaženo nižších emisí CO₂.

„Jednoduché opatření může mít velký dopad. Nižší četnost dodávek nyní při udržitelném zadávání veřejných zakázek uplatňujeme systematicky“. Aline De Tremerieová, ředitelka oddělení udržitelných nákupů

¹⁰³ Článek 72 směrnice 2014/24/EU, článek 89 směrnice 2014/25/EU. Změny smluv jsou přípustné mimo jiné tehdy, pokud byly upraveny v původní zadávací dokumentaci v jasných, přesných a jednoznačných ustanoveních o změnách, která nemění celkovou povahu veřejné nabídky či rámcové dohody.

- požadavek, aby bylo zboží dodáváno mimo dobu dopravní špičky, aby se tak minimalizoval podíl dodávek na přetížení dopravy;
- požadavek, aby dodavatel odebíral zpět (a recykloval nebo znovu používal) všechny obaly dodané s výrobkem; to má dvojí výhodu spočívající v tom, že se obaly před opětovným využitím nebo recyklací soustředí na jednom místě a dodavatel je motivován k tomu, aby omezil zbytečné balení;
- požadavek, aby dodavatel podával pravidelně zprávy o emisích skleníkových plynů vznikajících při dodávce výrobku a poskytoval údaje o opatřeních přijatých ke snížení těchto emisí v průběhu plnění zakázky (posledně uvedené se nevztahuje na zakázky na jednorázové dodávky).

Jestliže jste do specifikací zahrnuli konkrétní materiály nebo výrobní postupy či metody, mohou u zakázek na dodávky tvořit součást smluvních ustanovení. V zakázce na papírové výrobky může smlouva například upřesňovat, že musí být „bez elementárního chlóru nebo zcela bezchlórové“.

Zakázky na dodávky často zahrnují některé prvky služeb nebo prací (např. umístění, instalace nebo údržba), pro něž mohou být vhodné podmínky uvedené na následující straně.

6.3 Podmínky plnění zakázky na poskytování prací nebo služeb

K příkladům možných podmínek plnění zakázek na stavební práce nebo služby patří:

Způsob poskytování služby nebo provádění práce:

- uplatňování zvláštních opatření v oblasti environmentálního řízení, případně podle systému certifikovaného třetí stranou, jako je EMAS nebo ISO 14001,
- podávání zpráv o environmentálních problémech, které se při plnění zakázky vyskytnou, jako jsou například úniky nebo používání nebezpečných látek, a přijetí kroků k jejich odstranění,
- efektivní využívání zdrojů jako elektřina nebo voda na staveništi,
- používání dávkovačů, aby bylo zajištěno použití odpovídajícího množství čisticích prostředků atd.

Školení zaměstnanců dodavatele:

- zaměstnanci jsou vyškoleni ohledně dopadů jejich práce na životní prostředí a environmentální politiky instituce, v jejichž budovách budou pracovat,
- řidiči jsou vyškoleni s ohledem na techniky ekologické jízdy k dosažení úspor emisí a paliva.

Doprava výrobků a nářadí na místo:

- dodávka výrobků na místo v koncentrované formě a rozředění až na místě,
- využívání opakovaně použitelných nádob nebo obalů při dopravě výrobků,
- snižování emisí CO₂ nebo jiných skleníkových plynů souvisejících s dopravou.

Likvidace použitých výrobků nebo obalů:

- výrobky nebo obaly odvezené k opětovnému využití, recyklaci nebo náležité likvidaci,
- cíle týkající se omezení množství odpadů ukládaných na skládky.

Environmentální profil ve smluvních ustanoveních v Toskánsku

Zakázka na úklidové služby, kterou zadala Agentura pro ochranu životního prostředí v Toskánsku (ARPAT), obsahovala ustanovení, jež vyžadovalo, aby úspěšný dodavatel zavedl pro poskytovanou službu neformální systém environmentálního řízení. Dodavatel musel učinit tyto tři kroky: 1. provést počáteční environmentální přezkum služby, 2. inicializovat environmentální program, 3. zajistit, aby byla přijata opatření ke sledování programu.

Dodavatel musel poskytovat údaje o množství použitých výrobků (pololetně), aby bylo zajištěno, že se každý rok množství použitých výrobků o určité procento sníží, aniž by se současně zhoršila kvalita služby, a to prováděním pravidelných kontrol kvality. Požadovalo se rovněž vyškolení zaměstnanců ohledně udržitelných metod úklidu.

6.4 Sledování dodržování smlouvy

Smluvní ustanovení o ochraně životního prostředí jsou účinná pouze tehdy, je-li dodržování těchto ustanovení náležitě sledováno. Ke sledování dodržování smlouvy lze využít různé způsoby:

- od dodavatele je možné požadovat předložení důkazů o dodržování smlouvy,
- veřejný zadavatel může provádět kontroly na místě,
- sledováním dodržování smlouvy lze pověřit třetí stranu.

Smlouva by měla obsahovat náležité pokuty za nedodržení nebo bonusy za řádné plnění. Mnoho veřejných zadavatelů například zařazuje do smluv klíčové ukazatele výkonnosti, jež mohou být spojeny s nárokem dodavatele na platbu. Jelikož náležitá environmentální výkonnost napomáhá rovněž dobré pověsti dodavatele, mohou mít pobídky formu pozitivní publicity, která toto vyzdvihuje u veřejnosti a ostatních veřejných zadavatelů.

Klíčové ukazatele výkonnosti nebo jiné formy sledování plnění environmentálních závazků by měly zohledňovat čas a zdroje, které budou při uplatňování těchto postupů zapotřebí. Může být vhodnější zahrnout menší počet těchto ukazatelů, které lze přiměřeně prosazovat, je-li nereálné sledovat dlouhý seznam požadavků. Klíčové ukazatele výkonnosti by měly vždy jít nad rámec základního souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí či jinými povinnostmi, které musí dodavatel každopádně splnit.

6.4.1 Sledování subdodavatelů

Jestliže zakázka zahrnuje subdodávky, budete chtít zajistit, aby byly závazky GPP prosazovány v celém dodavatelském řetězci a aby byla jednoznačně přidělena odpovědnost. Směrnice z roku 2014 poskytují nové příležitosti, pokud jde o dohled nad subdodávkami, včetně možnosti:

Sledování snižování emisí CO₂ v Lotyšsku

Lotyšské ministerstvo životního prostředí zadává v rámci finančního nástroje pro změnu klimatu každoročně zakázky v hodnotě přibližně 50 milionů EUR týkající se udržitelných stavebních projektů. Finanční prostředky jsou přidělovány na základě soutěže a žadatelé si mohou z kontrolního seznamu vybrat určitá kritéria GPP, aby ve fázi hodnocení projektových žádostí získali dodatečné body. Tato kritéria se pak pro příjemce stávají právně závaznými jako podmínka pro poskytnutí financování. Všechny projekty financované v rámci tohoto nástroje mají stanoveno období monitorování v délce pěti let od dokončení projektu. Pokud monitorování projektu v prvním a druhém roce ukáže nedodržení snížení emisí CO₂ uvedeného v projektové žádosti a ve smlouvě, předloží příjemce plán k nápravě situace a provede jej z vlastních prostředků. Jestliže nedodržování výsledků projektu přetrvává, považují se prostředky vyplacené na projekt z finančního nástroje za nezpůsobilé a jsou získány zpět.

- vyžadovat společnou odpovědnost mezi hlavním dodavatelem a subdodavateli za plnění povinností v oblasti životního prostředí, pokud vnitrostátní právní předpisy stanoví režim společné odpovědnosti¹⁰⁴, a
- požadovat nahrazení subdodavatele, u něhož nelze ověřit dodržování povinností v oblasti životního prostředí¹⁰⁵.

V případě veřejných zakázek na stavební práce a služeb, které mají být poskytnuty v zařízení pod přímým dohledem veřejného zadavatele, musí hlavní dodavatel sdělit údaje všech subdodavatelů a sdělovat veškeré změny těchto informací¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Ustanovení čl. 71 odst. 6 písm. a) směrnice 2014/24/EU, čl. 87 odst. 6 písm. a) směrnice 2014/25/EU.

¹⁰⁵ Ustanovení čl. 71 odst. 6 písm. b) směrnice 2014/24/EU, čl. 87 odst. 6 písm. b) směrnice 2014/25/EU.

¹⁰⁶ Ustanovení čl. 71 odst. 5 směrnice 2014/24/EU, čl. 87 odst. 5 směrnice 2014/25/EU.

Kapitola 7 – Hlavní odvětví GPP

Tento oddíl objasňuje, jak můžete GPP uplatnit ve čtyřech důležitých kategoriích veřejných zakázek, kterými jsou kancelářské budovy, potraviny a stravovací služby, vozidla a energetické spotřebiče. Tato odvětví byla vybrána podle kritérií uvedených v kapitole 1 – podle jejich dopadů na životní prostředí, rozpočtového významu, možnosti ovlivnit trh a rovněž dostupnosti zelených alternativ. Uvedené přístupy jsou založeny především na kritériích EU pro GPP¹⁰⁷.

7.1 Budovy

Vzhledem k environmentálnímu, hospodářskému a sociálnímu významu tohoto odvětví se mnoho orgánů veřejné správy zavázalo přejít k udržitelnějším stavbám. Nejdůležitější dopady na životní prostředí souvisí s využíváním budov, a zejména spotřebou energie. Dalšími důležitými faktory, které je třeba vzít v úvahu, je materiál použitý při výstavbě, kvalita vzduchu v budově, spotřeba vody, dopad na dopravu nebo využití půdy a tvorba odpadů během stavebních prací.

Budovy jsou velmi složité systémy sestávající z mnoha součástí, jež všechny ovlivňují celkový výkon stavby. Přístupy založené na GPP se obvykle snaží zabývat se jak celkovým dopadem budovy, tak i environmentálními charakteristikami jednotlivých součástí. K získání integrovaného pohledu může být velmi užitečné použití speciálního nástroje pro posuzování vlivů na životní prostředí¹⁰⁸.

7.1.1 Přístup založený na GPP

Kritéria EU pro GPP se týkají zejména kancelářských budov (další kritéria jsou k dispozici pro stavební díly, jako je izolace a příslušenství) a zahrnují tyto aspekty:

- Použijte kritéria pro výběr vedoucích projektů, architektů a techniků založená na zkušenostech s projektováním udržitelných staveb a kritéria pro dodavatele založená na uplatňování lepších projektů a specifikací.
- Upřesněte minimální normy energetické náročnosti přesahující požadavky směrnice o energetické náročnosti budov¹⁰⁹.

Nová nemocnice ve Vídni splňující kritéria udržitelnosti

Výstavba nové nemocnice v severní části Vídně bude provedena podle Charty trvalé udržitelnosti, která se uplatňuje v každé fázi zadávacího řízení a výstavby, a po dokončení bude sledována energetická náročnost. Charta stanoví ambiciózní podmínky, včetně podmínek týkajících se celkové spotřeby energie, ochrany životního prostředí na místě, kvality vnitřního vzduchu, přístupnosti, flexibilního použití, využívání energie z obnovitelných zdrojů a odpadu a hluku během výstavby.

¹⁰⁷ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

¹⁰⁸ K příkladům těchto nástrojů patří LEED, BREEAM a klima:aktiv. Další informace o používání nástrojů pro posuzování vlivů na životní prostředí při zadávání zakázek týkajících se renovace budov jsou k dispozici na adrese <http://www.sci-network.eu>

¹⁰⁹ Směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov (přepracování) stanoví od roku 2013 pro všechny projekty týkající se nových budov a větší renovace jako závazné určité minimální normy energetické náročnosti.

- Zahrňte opatření k posílení a zajištění vysoké výkonnosti v každé fázi zadávacího řízení. Ve fázi zadávání zakázek uvažte přidělení dodatečných bodů za výkon překračující požadované minimum.
- Ve specifikacích materiálů použijte kritéria týkající se snížení souvisejících dopadů na životní prostředí a využívání zdrojů (to může být založeno na posouzení životního cyklu).
- Upřednostňujte projekty, které začleňují vysoce účinné systémy nebo systémy energie z obnovitelných zdrojů.
- Přiřkládejte význam kvalitě vnitřního ovzduší, dennímu světlu, komfortní pokojové teplotě a náležitému větrání.
- Požadujte použití zařízení šetřících vodu (k dispozici jsou zvláštní kritéria GPP pro zdravotnětechnické armatury a záchody a pisoáry).
- Instalujte fyzické a elektronické systémy na podporu průběžné minimalizace spotřeby energie a vody a množství odpadů ze strany správců a uživatelů budov.
- Vložte smluvní ustanovení týkající se instalace a zprovoznění energetických systémů, nakládání s odpady a materiálem a sledování kvality vnitřního ovzduší.
- Uložte dodavatelům ve smlouvě odpovědnost za zaškolení uživatelů budovy ohledně udržitelného využívání energie a v případě, že mají trvalé povinnosti, za sledování a řízení energetické náročnosti po dobu několika let od dokončení výstavby.

7.2 Potraviny a stravovací služby

Veřejný sektor odpovídá každoročně za pořizování velkých objemů potravin a nápojů, ať už pro školy, nemocnice nebo věznice, kantýny v úřadech nebo catering na zasedáních a akcích. Zemědělství je důležitou součástí evropského hospodářství a představuje rovněž velkou zátěž pro životní prostředí, a to z hlediska emisí skleníkových plynů, znehodnocování půdy a vody, biologické rozmanitosti a odpadů. Tuto zátěž dále významně zvyšuje přeprava, balení a skladování potravin.

Mnoho spotřebitelů trvá při nákupu potravin na udržitelnějších alternativách a veřejný sektor není výjimkou. Ekologická produkce, volba udržitelnějších alternativ a snížení potravinářských a obalových odpadů mohou mít značný pozitivní přínos. Odhaduje se například, že na potravinářský odpad připadá každý rok nejméně 170 milionů t emisí CO₂ – což odpovídá emisím země o velikosti Rumunska nebo Nizozemska¹¹⁰.

7.2.1 Přístup založený na GPP

- Stanovte minimální procentní podíl potravin, které musí být vyrobeny ekologicky¹¹¹. Ve fázi zadávání udělte dodatečné body za procentní podíly překračující tento minimální požadavek.
- Stanovte minimální procentní podíly a/nebo udělte body za používání sezónního ovoce a zeleniny.
- Zahrňte smluvní ustanovení o minimalizaci potravinářských odpadů a odpadů pocházejících z obalů potravin.
- Použijte výběrová kritéria pro zařízení společného stravování založená na uplatňování náležitých opatření v oblasti environmentálního řízení, jako je vzdělávání zaměstnanců.

Pozn.: v roce 2016 mají být zveřejněna nová kritéria EU pro GPP vztahující se na potraviny a stravovací služby.

Potraviny poskytované ve švédském Malmö podle zásad udržitelnosti

Cílem Malmö je servírovat do roku 2020 ve všech provozovnách veřejného stravování 100 % ekologických potravin. Pilotní zakázka pro školu Djupadal stanovila řadu požadavků, například zařazení ekologických výrobků do sortimentu výrobků a to, aby se dodávky uskutečňovaly jednou týdně, a to vozidly, která splňují kritéria pro udržitelnost městské dopravy. Do konce pilotního projektu bylo 97 % potravin servírovaných v jídelně ekologického původu. Dopad na rozpočet byl omezen na minimum přechodem od masných výrobků na sezónní zeleninu.

Ekologické potraviny pro školy ve Francii

Město Lens požadovalo, aby bylo 20 % potravin dodávaných do školních jídelen ekologického původu. Dodávané potraviny musely mít příslušné osvědčení. Poskytovatelé služeb byli požádáni, aby zajistili sledovatelnost, a podmínky plnění zakázky stanovily pokuty za neposkytnutí informací o metodách produkce a nezajištění sledovatelnosti výrobků na žádost. Toto zadávací řízení zajistilo přínosy z hlediska zdraví lidí i ochrany životního prostředí a pomohlo prosazovat a zvýšit poptávku po ekologických potravinách.

¹¹⁰ Zdroj: Evropská komise (2010), *Přípravná studie o plýtvání potravinami v EU-27*. K dispozici na internetu na adrese: http://ec.europa.eu/environment/archives/eussd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf

¹¹¹ Aby bylo možno uvést v EU potravinářský výrobek na trh jako ekologický, musí splňovat určité požadavky a být certifikován schváleným kontrolním orgánem. Tyto požadavky jsou stanoveny v nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů.

7.3 Silniční vozidla

Odvětví dopravy odpovídá přibližně za 25 % emisí skleníkových plynů v EU, přičemž většina těchto emisí připadá na silniční dopravu¹¹². Ačkoli jsou vozidla stále palivově účinnější a čistší, objem dopravy neustále roste a znečištění ovzduší a jiné dopady představují v mnoha částech Evropy vážný problém. Existuje mnoho způsobů snížení dopadů vlastnictví a užívání vozidla na životní prostředí, od elektrických vozidel a vozidel využívajících alternativní paliva po společné využívání automobilů a podporu jiných druhů dopravy.

V případě přijetí těchto alternativ může veřejný sektor dosáhnout významných úspor nákladů, a to z hlediska účinnosti, daní a dokonce přínosů pro zdraví. Kromě vozového parku odpovídá veřejný sektor za vysoký počet autobusů, vozidel záchranné služby a popelářských vozů a pro tato vozidla byly vyvinuty zvláštní přístupy GPP.

7.3.1 Přístup založený na GPP

- Přezkoumejte potřeby v oblasti vozového parku, abyste zjistili, zda je možno snížit počet a/nebo velikost vozidel, a upřednostněte nahrazení starších vozidel vypouštějících velké množství látek znečišťujících ovzduší.
- Stanovte požadavky na vozidla s nejnižšími možnými emisemi CO₂ pro danou třídu a velikost¹¹³, která splňují nejnovější normy Euro pro emise částic a NOx.
- Prosazujte vozidla využívající alternativní paliva a elektrická nebo hybridní vozidla.

Zelená vozidla ve Slovinsku

Slovinská agentura pro zadávání veřejných zakázek vyhlásila zadávací řízení na dodávku silničních vozidel s upřesněním, že všechna vozidla musí splňovat nejnovější emisní normu Euro nebo rovnocennou normu a emise CO₂ nesmí překračovat určité maximální úrovně. Kritéria pro zadání přisuzovala velkou váhu provozním nákladům životního cyklu. Přístup a specifikace založené na nákladech životního cyklu přiměly dodavatele k podání nabídek na vozidla s nižšími emisemi CO₂. Snížení emisí CO₂ bylo podle položky v rozmezí od 3 g/km do 45 g/km na vozidlo.

Zelená autobusová doprava v Readingu

V roce 2012 uskutečnila rada města Reading nabídkové řízení na provozování autobusové dopravy. Ve výzvě pro hospodářské subjekty k podání nabídky na zakázku na služby byla stanovena kritéria bodového hodnocení, která podporovala inovativní možnosti, včetně lepších emisních režimů. Kritériím pro zadání zakázky týkajícím se kvality byla přidělena váha 75 % a kritériu týkajícímu se ceny 25 %. Nejnovější emisní normy Euro, environmentální záležitosti a inovace představovaly 8,6 % z celkového počtu bodů udělených za kvalitu. Vítězný uchazeč provozuje dopravu pod novou značkou *greenwave* s autobusy s pohonem na CNG, přičemž biometan pochází ze zemědělských zdrojů. Emise NOx z autobusů na biometan jsou o 30 %–50 % nižší než u srovnatelných autobusů se vznětovým motorem podle normy Euro V, s dalšími přínosy ve formě snížení hluku.

„Zakázka byla zadána společnosti, která předložila ekonomicky nejvýhodnější nabídku, to zahrnovalo provozování dopravy autobusy s pohonem na CNG“.
Stephen Wise, rada města Reading

¹¹² Zdroj: http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/index_en.htm

¹¹³ Emise CO₂ pro dostupné modely vozidel můžete ověřit na portálu ekologických vozidel (www.cleanvehicle.eu).

- Snižujte spotřebu paliva prostřednictvím ekologické jízdy, systémů monitorování tlaku v pneumatikách a ukazatelů rychlostních stupňů, používání maziv s nízkou viskozitou a pneumatik s nízkým valivým odporem.
- Pořizujte vozidla s klimatizačními systémy používajícími chladiva s nízkým potenciálem globálního oteplování.
- Pořizujte pneumatiky šetrné k životnímu prostředí a regenerované mazací oleje a zajistěte náležitý sběr použitých mazacích olejů a pneumatik a nakládání s nimi.
- Používejte stanovení nákladů životního cyklu, včetně nákladů na environmentální externality, za účelem porovnání skutečných nákladů na jednotlivá vozidla¹¹⁴.

7.4 Energetické spotřebiče

Počítače, tiskárny, osvětlovací zařízení a jiné energetické spotřebiče pořizuje většina orgánů veřejné správy. Mnoho z nich odpovídá také za pořizování specializovanějších položek, jako je zdravotnické vybavení. Elektronická a elektrická zařízení představují pro životní prostředí velkou zátěž kvůli použitým surovinám a spotřebované energii a rovněž kvůli jejich likvidaci na konci doby životnosti. Jelikož se objem a rozmanitost používaných přístrojů zvyšuje, stává se prioritou kontrola nákladů a dopadů na životní prostředí, jež jsou s těmito výrobky spojeny.

Naštěstí se jedná rovněž o oblast, ve které může GPP zajistit skutečné přínosy a v níž je k dispozici řada výrobků, které jsou z hlediska ochrany životního prostředí vhodnější. K nim patří ultraúčinné IT vybavení v důsledku LED či jiných řešení osvětlení s nízkou spotřebou energie. Tyto možnosti lze v rostoucí míře přijmout, aniž by byla ohrožena kvalita pro uživatele, přičemž se ušetří náklady během jejich životního cyklu.

Energeticky účinné elektrické spotřebiče v Rakousku

Rakouská Spolková agentura pro zadávání veřejných zakázek vyhlásila zadávací řízení na dodávky černých a bílých elektrospotřebičů v hodnotě 3,75 milionu EUR, a to na základě rámcové smlouvy s dobou platnosti 24 měsíců a s možností prodloužení o dalších 12 měsíců. Kritéria zadávacího řízení byla odvozena z:

- nařízení EU o ekodesignu a o energetických štítcích,
- kritérií rakouského akčního plánu pro udržitelné zadávání veřejných zakázek a přísných kritérií ekoznaček,
- průzkumu trhu s těmito výrobky.

V porovnání s předchozím zadávacím řízením vedla tato veřejná zakázka k snížení emisí CO₂ o 20 % s úsporami ve výši 124 t a ke snížení spotřeby energie o 20 %.

„Průzkumem nejlepších norem při vypracování našich kritérií jsme oproti předchozí zakázce dosáhli zlepšení s ohledem na nízké emise CO₂ u výrobků.“ Johannes Naimer, Spolková agentura pro zadávání veřejných zakázek

¹¹⁴ Směrnice o čistých vozidlech (2009/33/ES) stanoví metodu přidělování nákladů environmentálním externalitám (emisím) při pořizování vozidel. Zadavatelé mohou použít tyto náklady, nebo až dvojnásobky příslušných hodnot stanovených v příloze směrnice.

Zavedení směrnice o energetické účinnosti v roce 2012 uložilo ústředním vládním institucím řadu závazných požadavků při pořizování energetických spotřebičů¹¹⁵. Tyto požadavky jsou začleňovány do kritérií GPP pro příslušné skupiny výrobků s tím, jak jsou aktualizovány.

7.4.1 Přístup založený na GPP

U IT vybavení a zobrazovacího zařízení

- Zajistěte, abyste pořizovali zařízení v nejvyšší třídě energetické účinnosti, která je v dané kategorii výrobků dostupná¹¹⁶.
- Nakupujte výrobky, které jsou energeticky účinné a které usnadňují opětovné použití a recyklaci (např. návrh z hlediska demontáže).
- Stanovte minimální požadavky na životnost výrobků, náhradní díly a záruky a/nebo udělte více bodů výrobkům s delší/komplexnější zárukou.
- Omezte množství nebezpečných látek obsažených v elektronickém a elektrickém zařízení.
- Vyžadujte návod k použití a implicitní nastavení s cílem maximalizovat energetickou účinnost pořízeného zařízení.

U osvětlení

- Ve fázi návrhu zajistěte, aby nové osvětlovací zařízení mělo nízkou hustotu zářivého toku a aby současně splňovalo požadavky na vizuální nároky (tzn., že úroveň osvětlení je dostatečná pro plnění příslušných úkolů v dané oblasti).
- Pořizujte výměnné zářivky a výbojky s vysokou účinností zářivek a výbojek.
- Používejte ovládání osvětlení s cílem spotřebu energie dále snížit a podporujte používání stmívatelných předřadníků, pokud to umožňují okolnosti.
- Ve fázi instalace zajistěte, aby systém fungoval podle předpokladů, energeticky účinným způsobem.
- Volte zářivky a výbojky s nižším obsahem rtuti.
- Zajistěte opětovné použití nebo zpětné získání odpadu z instalace.

Energeticky účinné veřejné osvětlení v Chorvatsku

Obec Župa Dubrovačka vyhlásila otevřené řízení týkající se nového veřejného osvětlení, které má nahradit stávající neúčinná svítidla. Technická specifikace veřejné zakázky stanovila osvětlení LED s kritérii, která byla vypracována tak, aby vyhovovala environmentálním i technickým požadavkům. Veřejná zakázka vedla k snížení emisí CO₂ o 36 % ročně, neboli podle odhadu 900 t emisí CO₂ během 25leté doby životnosti.

¹¹⁵ Směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti. Příloha III směrnice stanoví opatření, která ústřední vládní instituce musí přijmout a která mohou ostatní veřejné orgány používat dobrovolně.

¹¹⁶ U ústředních vládních institucí se jedná o právní požadavek podle směrnice o energetické účinnosti v případě zakázek s hodnotou přesahující prahovou hodnotu pro použití směrnic o zadávání veřejných zakázek. To se vyžaduje, je-li to v souladu s nákladovou efektivností, ekonomickou proveditelností, udržitelností v širším smyslu, technickou způsobilostí a dostatečnou hospodářskou soutěží.

Příloha – Příslušné právní předpisy a politiky

Směrnice a politiky EU

Právní předpis / politika	Význam
Smlouva o fungování Evropské unie	Poskytuje základ pro úpravu zadávání veřejných zakázek v EU a stanoví základní zásady.
Směrnice 2014/24/EU o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES	Směrnice o zadávání veřejných zakázek ve veřejném sektoru.
Směrnice 2014/25/EU o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES	Směrnice o zadávání zakázek na veřejné služby.
Směrnice 2014/23/EU o udělování koncesí	Směrnice o udělování koncesí, která se vztahuje na veřejný sektor i na odvětví veřejných služeb.
Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný rozvoj podporující začlenění, KOM(2010) 2020	Strategie EU, která stanoví konkrétní cíle, jichž má být dosaženo do roku 2020. GPP je zmíněno jako jedno z opatření k dosažení udržitelného růstu a rovněž v iniciativách Unie inovací, Evropa účinněji využívající zdroje a Energie 2020 .
Zadávání veřejných zakázek v zájmu lepšího životního prostředí, KOM(2008) 400	Poskytuje vodítko ohledně snižování dopadů na životní prostředí způsobených spotřebou veřejného sektoru a využívání GPP k podněcování inovací v oblasti environmentálních technologií, výrobků a služeb.
Pracovní dokument útvarů Komise SEK(2008) 2126 připojený ke sdělení KOM(2008) 400	Poskytuje orgánům veřejné správy užitečné pokyny ohledně stanovení a ověřování environmentálních kritérií, nástroje podporující GPP a příklady pro řadu skupin výrobků. Obsahuje také právní a operační pokyny.
Uzavření cyklu – akční plán EU pro oběhové hospodářství, COM(2015) 614 final	Určuje GPP jako klíčovou součást oběhového hospodářství, stanoví potřebu zabývat se v kritériích GPP otázkami jako trvanlivost a opravitelnost a požaduje, aby Komise podporovala uplatňování GPP.
Zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi: Podpora inovace za účelem zajištění udržitelné vysoké kvality veřejných služeb v Evropě, KOM(2007) 799	Stanoví metodiku pro zadávání veřejných zakázek na služby v oblasti výzkumu a vývoje, které jsou vyňaty z oblasti působnosti směrnic.

Odvětvové požadavky a ostatní příslušná nařízení

Právní předpis / politika	Význam
Směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti	Směrnice o energetické účinnosti požaduje, aby ústřední vládní instituce pořizovaly pouze vysoce energeticky účinné výrobky, služby a budovy. Příloha III směrnice stanoví přístup, který se vztahuje na jednotlivá odvětví výrobků/služeb.
Směrnice 2009/33/ES o podpoře čistých a energeticky účinných silničních vozidel	Směrnice o čistých vozidlech stanoví závazné požadavky GPP pro silniční vozidla, které se týkají emisí a spotřeby energie.
Nařízení (ES) č. 106/2008 o programu Společenství na označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky	Nařízení o programu Energy Star stanoví závazné požadavky GPP pro nákup kancelářských přístrojů.
Směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov	Směrnice o energetické náročnosti budov stanoví ukazatele a prahové hodnoty pro energeticky účinné stavby, včetně budoucího závazného požadavku týkajícího se budov s téměř nulovou spotřebou energie.
Směrnice 2010/30/EU o uvádění spotřeby energie a jiných zdrojů na energetických štítcích výrobků spojených se spotřebou energie a v normalizovaných informacích o výrobku	Směrnice o energetických štítcích požaduje, aby určité výrobky (např. klimatizační zařízení, myčky nádobí, svítidla) byly označeny standardní energetickou třídou. Tyto třídy jsou v současnosti předmětem revize na základě návrhu Komise.
Nařízení (ES) č. 66/2010 o ekoznačce EU	Ekoznačka EU a kritéria EU pro GPP jsou v možném rozsahu harmonizovány.
Směrnice 2009/125/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie (přepracování)	Směrnice o ekodesignu stanoví hlavní rámec ES pro rozvoj environmentálních kritérií vztahujících se na výrobky spojené se spotřebou energie.
Nařízení (ES) č. 1221/2009 o dobrovolné účasti organizací v systému Společenství pro environmentální řízení podniků a audit (EMAS)	Nařízení o EMAS ukazuje, jak lze EMAS zohlednit při zadávání veřejných zakázek.
Nařízení (EU) č. 995/2010, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky	Nařízení o těžbě dřeva stanoví rámec zajišťující, aby dřevo, které je dostupné na trhu EU, pocházelo z legálních zdrojů.
Směrnice 2012/19/ES o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ)	Směrnice vyžaduje oddělený sběr, zpracování a opětovné použití odpadních elektrických a elektronických zařízení a stanoví příslušné požadavky na návrh výrobku.
Směrnice 2011/65/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních	Směrnice ukládá výrobcům, dovozcům a distributorům elektrických a elektronických zařízení požadavky týkající se nebezpečných látek určených ve směrnici a stanoví pravidla týkající se označení CE.
Nařízení (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH)	Od výrobců se vyžaduje, aby registrovali údaje o vlastnostech svých chemických látek a bezpečnostní informace v centrální databázi.

Směrnice 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů	Stanoví závazné vnitrostátní cíle pro podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů, pravidla týkající se záruky původu a kritéria udržitelnosti pro biopaliva a biokapaliny.
Směrnice 2008/98/ES o odpadech (rámcová směrnice o odpadech)	Vymezuje základní pojmy a definice týkající se nakládání s odpady a stanoví zásady nakládání s odpady, jako je zásada „znečišťovatel platí“ a „hierarchie způsobů nakládání s odpady“.

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

jeden výtisk: prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
více než jeden výtisk nebo plakáty/mapy: v zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_es.htm); v delegacích ve třetích zemích (http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm); můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm nebo na telefonní lince 00 800 6 7 8 9 10 11 (zdarma v rámci EU)*.

* Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Placené publikace:

prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Předplatné:

u některého z prodejců Úřadu pro publikace Evropské unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm).